



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

KNO.410.4.4.2023

Pan
Łukasz Gawel
Dyrektor Muzeum Narodowego w Warszawie
Muzeum Plakatu w Wilanowie
Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie
ul. Stanisława Kostki Potockiego 10/16
02-958 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/023 – Funkcjonowanie Muzeum Narodowego w Warszawie

**Tekst zmieniony zgodnie z uchwałą Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej
w Najwyższej Izby Kontroli z dnia 21 listopada 2023 r. znak KPK-KPO.441.162.2023**

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Muzeum Plakatu ¹ w Wilanowie – Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie, ul. Stanisława Kostki Potockiego 10/16, 02-958 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pan Łukasz Gawel, Dyrektor Muzeum Narodowego w Warszawie ² od 16 stycznia 2023 r. ³ W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili kuratorzy Muzeum Plakatu – Oddziału Muzeum Narodowego w Warszawie ⁴ : pan Mariusz Knorowski oraz pani Bożena Pysiewicz.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Realizacja ustawowych zadań merytorycznych przez Oddział Muzeum. 2. Prowadzenie gospodarki finansowej przez Oddział Muzeum. 3. Wykorzystanie środków publicznych przez Oddział Muzeum.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2023 do czasu zakończenia kontroli, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁵ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego
Kontroler	Katarzyna Peikow-Mentlewich, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/23/2023 z dnia 9 maja 2023 r.

(akta kontroli, str. 1)

¹ Dalej: Muzeum Plakatu, Oddział lub MP.

² Dalej: Dyrektor MNW.

³ Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Muzeum Narodowego w Warszawie stanowiącym załącznik nr 1 do zarządzenia nr 1/2023 Dyrektora Muzeum Narodowego w Warszawie z dnia 16 stycznia 2023 r.

⁴ Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Muzeum Narodowego w Warszawie stanowiącym załącznik do zarządzenia nr 23 Dyrektora Muzeum Narodowego w Warszawie z dnia 8 listopada 2011 r.

⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 623. Dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2019-2023 (do 31 marca) Muzeum Plakatu realizowało ustawowe zadania merytoryczne, prowadziło gospodarkę finansową oraz wykorzystywało środki publiczne nie posiadając między innymi aktualnego *Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych* oraz aktualnej *Instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji Muzeum Plakatu w Wilanowie Oddziału Muzeum Narodowego w Warszawie*. Dodatkowo w wyniku przeprowadzonej komisyjnej kontroli zgodności wpisów dokumentacji ewidencyjnej ze stanem faktycznym zbiorów muzealnych (skontrum) stwierdzono brak muzealiów, których do zakończenia kontroli NIK nie odnaleziono.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Muzeum Plakatu prawidłowo i rzetelnie sporządzało plany działalności merytorycznej oraz realizowało zatwierdzone przez Dyrektora MNW zadania roczne ujęte w planach. W okresie objętym kontrolą Muzeum Plakatu zrealizowało 14 wystaw czasowych w siedzibie oraz trzy poza siedzibą MP. Od 2022 r. MP jest zamknięte dla zwiedzających w związku z planowaną modernizacją Galerii Format B1, dotyczącą aranżacji wystawy stałej Galerii Plakatu Polskiego. Frekwencja zwiedzających w latach 2019-2023 w kraju i zagranicą wyniosła łącznie 37,5 tys. osób. W ramach działalności wydawniczej Muzeum Plakatu wydało łącznie 25 pozycji wydawniczych, a w ramach działalności kulturalnej, naukowej i edukacyjnej zorganizowało 446 lekcji edukacyjnych, w których w zajęciach stacjonarnych i online uczestniczyło 13 tys. osób.

Na dzień 31 marca 2023 r. zbiory Muzeum Plakatu, składające się ze zbiorów Kolekcji Plakatu Polskiego i Kolekcji Plakatu Obcego, liczyły 62 191 plakaty i 1 913 depozytów. W okresie objętym kontrolą zdigitalizowano łącznie 1 813 sztuk muzealiów, co stanowiło tylko 2,9% zbiorów Oddziału. W okresie objętym kontrolą łącznie 2 437 plakaty zostały objęte konserwacją, w tym pełną 287, częściową 729, zachowawczą 1 332 a 89 było w trakcie konserwacji.

Muzeum Plakatu prawidłowo ewidencjonowało, opracowywało, oznakowywało i wypożyczało zgromadzone muzealia. W wyniku przeprowadzonego w latach 2015-2022 skontrum stwierdzono brak 133 muzealiów, których do zakończenia kontroli NIK nie odnaleziono.

Muzeum Plakatu wykorzystywało zasoby nieruchomości do prowadzenia działalności statutowej, tj. na cele wystawiennicze, magazynowe i administracyjno-techniczne. MP prowadziło książki obiektów budowlanych oraz przeprowadzało okresowe przeglądy stanu technicznego budynków zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane⁷. Muzeum Plakatu zapewniło odpowiednie warunki zwiedzania i korzystania ze zbiorów, w tym osobom z niepełnosprawnościami. Prawidłowo wykorzystywało i rozliczyło dotacje w kwocie 1 690,4 tys. zł udzielone przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego⁸ na zadanie inwestycyjne i organizację wystawy w Muzeum Plakatu.

Dyrektor MNW nie zapewnił jednak właściwego nadzoru nad ochroną zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz zabezpieczenia zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym zniszczeniem lub utratą. Muzeum Plakatu posiadało nieaktualny Plan ochrony zabytków, m.in. w zakresie struktury organizacyjnej zmienionej nowym Regulaminem, wykazu i liczby zabytków oraz wykazu personelu ochrony zabytków – osób do kontaktu w razie wystąpienia zagrożenia. W okresie objętym kontrolą Plan nie był aktualizowany. Nie zawierał też istotnych elementów wymaganych w przepisach określonych w załączniku do rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych⁹ dotyczących, m.in.: kolejności przenoszenia zbiorów; liczby personelu niezbędnego do zabezpieczenia, zapakowania i przeniesienia zbiorów; sposobu transportu, czy miejsca i trasy rozśrodkowania lub ewakuacji zbiorów. Ponadto obowiązująca w latach 2019-2023 *Instrukcja przygotowania zbiorów do ewakuacji*, przyjęta przez Dyrektora Muzeum Narodowego

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁷ Dz. U. 2023 r. poz. 682, ze zm. Dalej: Prawo budowlane.

⁸ Dalej: Minister lub Minister KiDN.

⁹ Dz. U. Nr 212, poz. 2153.

w Warszawie w dniu 17 listopada 2015 r., nie spełniała wymogów określonych w § 28 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 września 2014 r. w sprawie zabezpieczania zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą¹⁰ ani nie była aktualizowana stosownie do § 30 ust. 3 tego rozporządzenia, tj. nie rzadziej niż co dwa lata.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹¹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Realizacja ustawowych zadań merytorycznych przez Oddział Muzeum

Opis stanu faktycznego

1.1. Muzeum Plakatu Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie utworzone zostało zarządzeniem nr 85 z dnia 29 sierpnia 1968 r. przez ówczesnego Ministra Kultury i Sztuki.

W okresie objętym kontrolą Muzeum Plakatu działało na podstawie dwóch regulaminów organizacyjnych. Do dnia 16 stycznia 2023 r., tj. do wprowadzenia nowego Regulaminu Organizacyjnego Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Plakatu funkcjonowało na podstawie załącznika nr 3 do Regulaminu MNW wprowadzonego zarządzeniem nr 23 Dyrektora Muzeum Narodowego z dnia 8 listopada 2011 r. W strukturze organizacyjnej wyodrębnione były Działy: Sztuki (Kolekcja Plakatu Polskiego oraz Kolekcja Plakatu Obcego), Administracyjno-Techniczny, Magazyn zbiorów – Dział Archiwum Zbiorów oraz trzy samodzielne stanowiska (ds. dokumentacji naukowej, ds. inwentaryzacji, ds. konserwacji). Każdy z pracowników MP posiadał pisemny zakres czynności i obowiązków pracownika, w którym określono stanowisko i funkcję, komórkę organizacyjną, zadania i obowiązki, służbową podległość, a także szczególne uprawnienia i odpowiedzialność (przykładowo do wystawiania faktur VAT dla osób fizycznych i prawnych).

Zgodnie z Regulaminem¹² z dnia 16 stycznia 2023 r., Muzeum Plakatu stało się jednostką organizacyjną MNW bez podziału na działy i samodzielne stanowiska. Zakresów czynności pracowników nie zmieniono do dnia zakończenia kontroli NIK¹³.

(akta kontroli, str. 87-119, 131-174, 947-949)

W okresie objętym kontrolą¹⁴, Muzeum Plakatu kierowało dwóch kuratorów: pan Mariusz Knorowski (od 1 stycznia 2014 r. do 20 grudnia 2021 r.) oraz pani Bożena Pysiewicz (od 1 stycznia 2022 r. do 15 stycznia 2023 r.). Kuratorzy kierowali Oddziałem na podstawie Regulaminu Organizacyjnego MNW, zakresów czynności i pełnomocnictw udzielonych przez Dyrektora Muzeum Narodowego w Warszawie.

(akta kontroli, str. 8-20, 131-183, 222-224, 88-174)

1.2. Muzeum Plakatu posiada dwa mieszczące się w budynku administracyjno-technicznym magazyny, w których przechowywane są muzealia. Łączna powierzchnia magazynowa MP wynosi 252,2 m²: magazyn Plakatu Obcego – 48,7 m² i magazyn Plakatu Polskiego – 203,5 m². W okresie objętym kontrolą nie nastąpiły zmiany w relokacji muzealiów pomiędzy magazynami.

Liczba zabytków Muzeum Plakatu w pozycjach inwentarzowych i w sztukach ogółem według stanu na dzień 31 marca 2023 r. wynosiła 62 191. Liczba depozytów w pozycjach i w sztukach inwentarzowych wynosiła 1 913 i nie zmieniła się od 2019 r. Wszystkie muzealia i depozyty

¹⁰ Dz. U. poz. 1240.

¹¹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹² Wprowadzonego zarządzeniem nr 1/2023 r. Dyrektora MNW z dnia 16 stycznia 2023 r. w sprawie wprowadzenia nowego Regulaminu Organizacyjnego Muzeum Narodowego w Warszawie.

¹³ Tj. do dnia 3 lipca 2023 r.

¹⁴ Do dnia 15 stycznia 2023 r., tj. do czasu wprowadzenia nowego Regulaminu Organizacyjnego.

wpisywano na bieżąco do ksiąg inwentarzowych, co stwierdzono w ramach przeprowadzonych oględzin 66 plakatów zaewidencjonowanych w księgach inwentarzowych.

Łączna liczba pozyskanych i nabytych przez MP muzealiów, w okresie objętym kontrolą, wynosiła 822 sztuki (z tego: 324 szt. pochodziło z darów, 484 szt. zostały przekazane, a 14 szt. plakatów zakupiono¹⁵). Do księgi inwentarzowej pozyskanych muzealiów wpisano w latach 2019-2023 łącznie 822 sztuki (446 w 2019 r., 89 w 2020 r., 150 w 2021 r., 110 w 2022 r. oraz 27 do 31 marca 2023 r.). Wszystkie nabyte i pozyskane muzealia zostały zaewidencjonowane w księgach inwentarzowych. W okresie objętym kontrolą nie było skreśleń muzealiów z księgi inwentarzowej.

W latach 2019-2023 Muzeum Plakatu wypożyczyło innym podmiotom, m.in. muzeom, 129 muzealiów (47 w 2019 r., 6 w 2020 r., 35 w 2021 r., 31 w 2022 r., 10 w 2023 r.), a od innych podmiotów, w tym okresie, wypożyczyło 644 muzealia (321 w 2019 r. oraz 323 w 2020 r.).

Muzeum Plakatu nie organizuje wystaw stałych ze względu na specyfikę muzealiów, tzn. papier, który nie może być przez dłuższy czas narażony na działanie czynników zewnętrznych. Zorganizowano natomiast 17 wystaw czasowych, w tym 14 w siedzibie MP i jedną w kraju poza siedzibą MP oraz dwie wystawy czasowe za granicą,

(akta kontroli, str. 8-20, 195-196, 633-728, 873)

W latach 2019-2023 MP zorganizowało 14 wystaw czasowych w siedzibie Muzeum Plakatu, tj.:

- 1) *Inspiracja – interakcja – Internet. Wyzwania cyfrowego świata*, w dniach 18 października 2018 r. – 3 marca 2019 r., w Galerii Format B1. Wystawa prac, w ramach konkursu zorganizowanego, m.in. przez Naukową i Akademicką Sieć Komputerową – Państwowy Instytut Badawczy, Muzeum Plakatu i Akademię Sztuk Pięknych w Warszawie. Na konkurs wpłynęło 169 prac, frekwencja: 3 127 osób, koszt: 1,2 tys. zł. Realizację wystawy sfinansowano ze środków własnych MNW.
- 2) *Pokaz plakatów z okresu wojny polsko-bolszewickiej*, w dniach 9 listopada 2018 r. – 8 stycznia 2019 r., w Galerii Format B1 (antresola). Liczba prezentowanych prac: 10, frekwencja: 1 442 osoby, koszt: 0,8 tys. zł. Realizację wystawy sfinansowano ze środków własnych MNW.
- 3) *Ścieżki fascynacji – polskie plakaty o Meksyku 1949-2010*, w dniach 8-31 marca 2019 r., Galeria Format B1. Liczba prezentowanych prac: 54, frekwencja: 747 osób, koszt: 1,6 tys. zł. Realizację wystawy sfinansowano ze środków własnych MNW.
- 4) *Moniuszko i jego świat w plakacie*, w dniach 7-31 marca 2019 r., Galeria Format B1 (antresola). Liczba prezentowanych prac: 31, frekwencja: 747 osób.
- 5) *GEI-TEN Tradycja i współczesność*. Wystawa zorganizowana przez agencję QUALIART Co. Ltd., Japonia w dniach 9 – 22 kwietnia 2019 r., Galeria Format B1, frekwencja: 1 027 osób, koszt: 33,3 tys. zł. Realizację wystawy sfinansowano ze środków własnych MNW.
- 6) *123 polskie plakaty, które warto znać /123 polish poster you don't want to miss*. Partner wystawy: Stowarzyszenie Twórców Grafiki Użytkowej. Wystawa zorganizowana w ramach European Design Awards Festival 2019 w Warszawie, w dniach 7 czerwca – 28 lipca 2019 r., Galeria Format B1, liczba prezentowanych prac: 123, frekwencja: 3 893 osoby, koszt: 11,2 tys. zł. Realizację wystawy sfinansowano ze środków własnych MNW.
- 7) *Jerzy Staniszkis. Architekt – grafik*, w dniach 27 czerwca – 8 września 2019 r., Galeria Format B2, liczba prezentowanych prac: 187, frekwencja: 4 000 osób, koszt: 31,4 tys. zł. Realizację wystawy sfinansowano ze środków własnych MNW.
- 8) *Odkłamywanie mitów? Plakaty kubańskie lat 60. i 70. XX wieku na tle twórczości plakatowej w Polsce i Czechosłowacji*, w dniach 8 sierpnia – 27 października 2019 r., Galeria Format B1, liczba prezentowanych prac: 168, frekwencja: 4 060 osób, koszt: 64,3 tys. zł. Realizację wystawy sfinansowano ze środków własnych MNW.
- 9) *B = Bauhaus. Sto lat tradycji okiem Label Magazine*, w dniach 12 – 29 września 2019 r. (wystawa przedłużona), Galeria Format B2, liczba prezentowanych prac: 46, frekwencja: 1 524 osoby, koszt: 6,5 tys. zł. Realizację wystawy sfinansowano ze środków własnych

¹⁵ Dwa plakaty zakupiono ze środków własnych (20,4 tys. zł), a 12 z dotacji MKiDN (58,1 tys. zł).

MNW. Czas trwania wystawy został przedłużony z uwagi na duże zainteresowanie publiczności.

- 10) *Gombrowicz półwieczny. Pokaz pokonkursowy*. Wystawa zorganizowana we współpracy z Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie, w dniach 3 – 27 października 2019 r., Galeria Format B2, Liczba prezentowanych prac: 19, frekwencja: 1 047 osób, koszt: 0,8 tys. zł. Realizację wystawy sfinansowano ze środków własnych MNW.
- 11) *Tożsamość Polska*, w dniach 14 października 2019 r. – 8 marca 2020 r. (wystawa przedłużona), Galeria Format B1 i Galeria Format B2, liczba prezentowanych prac: 286, frekwencja: 1.847 osób do 31 grudnia 2019 r., do końca wystawy 8 marca 2020 r. frekwencja wyniosła 4 764 osoby; koszt: 117,7 tys. zł. Realizację wystawy sfinansowano z dotacji celowej Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w kwocie 104,0 tys. zł i środków własnych MNW. Czas trwania wystawy został przedłużony z uwagi na duże zainteresowanie publiczności.
- 12) *Jerzy Treutler. Grafik projektant*, w dniach 6 sierpnia – 8 listopada 2020 r., Galeria Format B1, liczba prezentowanych prac: 604, frekwencja: 2 793 osoby, koszt: 132,5 tys. zł. Realizację wystawy sfinansowano ze środków własnych MNW.
- 13) *Polska. Ryszard Kaja (1962-2019)*, w dniach 2 lipca – 31 października 2021 r., w Galerii Format B1, liczba prezentowanych prac: 163, frekwencja: 10 600 osób, koszt: 129,3 tys. zł. Realizację wystawy sfinansowano ze środków własnych MNW.
- 14) *Labirynt Sztuki, czyli jak poznając sztukę zrozumieć różnorodność Polski* – wystawa plenerowa na Dziedzińcu Muzeum Plakatu. Ekspozycja przygotowana została przez Fundację Towarzystwo Projektów Edukacyjnych, w dniach 27 lipca – 4 września 2022 r., frekwencja: 1 945 osób. MP nie poniosło kosztów organizacji wystawy.

W okresie objętym kontrolą zorganizowano trzy wystawy poza siedzibą MP, tj.:

- 1) Wystawa krajowa: *Pokój dla Ukrainy. Plakaty antywojenne ze zbiorów Muzeum Plakatu w Wilanowie*, w dniach 12 kwietnia 2022 r. – 2 lutego 2023 r., wystawa plenerowa na ogrodzeniu Muzeum Narodowego w Warszawie, liczba prezentowanych prac: 14. MP nie poniosło kosztów organizacji wystawy.
- 2) Wystawa poza granicami kraju: *Badanie kosmosu. Metamorfozy czasu*, w dniach 15 września – 22 października 2022 r., Centrum Sztuki Współczesnej Kulanshi, Astana, Kazachstan, liczba prezentowanych prac: 50, frekwencja: ponad 4 000 osób. MP nie poniosło kosztów organizacji wystawy. Wystawa została zorganizowana we współpracy z Ambasadą Rzeczypospolitej Polskiej w Kazachstanie.
- 3) Wystawa poza granicami kraju: *Polish film poster. Exhibition on Madison Ave in New York*, wystawa w dniach 14 grudnia 2022 r. – 19 kwietnia 2023 r., wystawa plenerowa na ogrodzeniu Konsulatu Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Nowym Jorku zorganizowana we współpracy z Konsulatem. Liczba prezentowanych prac: 10. MP nie poniosło kosztów na organizację tej wystawy. Była to wystawa w centrum Nowego Jorku, która poprzez kod QR odsyłała do artykułu o plakatach umieszczonego na stronie www.cyfrowe.mnw.art.pl. Kod został zeskanowany 541 razy.

Pani Bożena Pysiewicz, Kurator Muzeum Plakatu wyjaśniła, że w 2023 r. (do 31 maja) nie zorganizowano żadnych wystaw. Na zmniejszenie liczby wystaw w okresie objętym kontrolą wpływ miał obowiązujący w Polsce stan zagrożenia epidemicznego i wynikających z tego ograniczeń w funkcjonowaniu instytucji. Drugim powodem były prace przygotowawcze do remontu budynku oraz prace nad nową koncepcją funkcjonowania muzeum i prezentacji plakatów polskich na zasadach galerii stałej. Głównym zadaniem zespołu Muzeum Plakatu, od IV kw. 2020 r., było opracowanie koncepcji, wyboru dzieł i przygotowanie scenariusza nowej Galerii Plakatu Polskiego. W tym czasie pracowano na wyborem ponad 270 obiektów spośród ponad 35 tys. polskich plakatów z kolekcji MP. Prezentacja ponad 100-letniej historii plakatu polskiego zaplanowana została w układzie chronologicznym uwzględniającym główne wątki tematyczne podejmowane przez plakaty. W latach 2022-2023 przeprowadzono sześć spotkań konsultacyjnych na temat nowej ekspozycji, a we współpracy ze Studiem Syfon przygotowany został projekt nowej ekspozycji i rozmieszczenie obiektów na ścianach. Opracowany został również plan publikacji towarzyszącej nowej ekspozycji.

(akta kontroli, str. 8-20, 41-60)

Muzeum Plakatu prowadziło wewnętrzne rejestry organizowanych wystaw (z podaniem frekwencji) i sprzedaży biletów (w tym karty dużej rodziny, ulgowe, normalne) z podaniem numerów biletów w bloku. Na koniec każdego miesiąca liczbę biletów, wg rodzaju, sumowano i podliczano przychód uzyskany z ich sprzedaży.

Frekwencja zwiedzających i uczestników działań Muzeum Plakatu wyniosła w okresie objętym kontrolą 32 457 osób (w 2019 r. – 13 614, w 2020 r. – 5 568, w 2021 r. – 10 600, w 2022 r. 2 675, w 2023 r. – 0) oraz 5 000 osób za granicą. MP prowadziło ewidencję frekwencji zwiedzających na podstawie biletów z numeracją ścisłego zarachowania oraz za pomocą klikacza – dzienna ewidencja osób zwiedzających wystawę Muzeum Plakatu. Sprzedano ogółem 18,5 tys. biletów, w tym 8,6 tys. biletów ulgowych oraz 13,9 tys. wejść – biletów bezpłatnych. W latach 2019-2023 MP nie uczestniczyło w Nocy Muzeów lub wydarzeniach muzealnych o podobnym charakterze.

(akta kontroli, str. 8-20, 936-945)

W ramach działalności wydawniczej Muzeum Plakatu wydało łącznie 25 różnych pozycji (pięć katalogów wystaw, dziewięć folderów, 11 plakatów). W ramach działalności kulturalnej, naukowej i edukacyjnej, w latach 2019-2023, zorganizowano 446 lekcji edukacyjnych, a frekwencja na zajęciach zarówno stacjonarnych, jak i zajęciach prowadzonych online wyniosła 13 tys. osób.

W okresie objętym kontrolą zrealizowano sześć programów badawczych:

- 1) Zakończony wystawą i wydaniem katalogu projekt dotyczący opracowania, w ramach programu *Niepodległa*, ikonografii tematu *Tożsamość polska*, obejmującego repertuar znaków symboli, emblematów i przedstawień alegorycznych związanych z identyfikacją wspólnoty na przestrzeni całego stulecia (1918-2018). Założeniem było pokazanie ciągłości wątków i schematów obrazowych osnutych na tożsamych wartościach i ideach mimo zmienności ideologii.
- 2) Zakończony wystawą projekt *Jerzy Staniszkis. Architekt i grafik*. Na wystawie prezentowano prace ze zbiorów Muzeum Plakatu i archiwum rodzinnego: plakaty i ich projekty, grafiki artystyczne, projekty architektoniczne, pomników, studia rysunkowe z zakresu architektury wnętrz i wystawiennictwa.
- 3) Zakończony wystawą i publikacją projekt realizowany we współpracy z Fundacją Twarda Sztuka – *Jerzy Treutler* – wystawa monograficzna artysty z naciskiem na sposób tworzenia plakatów i działalność na polu grafiki użytkowej w ubiegłym stuleciu. Na wystawie zaprezentowano także projekty plakatów, ilustracji i okładki książkowe w większości pochodzące ze zbiorów Jerzego Treutlera.
- 4) Zakończony wystawą i publikacją projekt pn. *Plakat kubański, czeski i polski – różnice, podobieństwa*. Opracowany materiał stanowił punkt wyjścia wystawy odkłamującej mity i nieporozumienia związane z postrzeganiem plakatu kubańskiego w Polsce i na świecie.
- 5) Zakończony wystawą i wydaniem katalogu projekt pn. *Polska/Poland. Ryszard Kaja*. Opracowano biogram i plakaty turystyczne autora.
- 6) *Polska sztuka plakatu*. Opracowano koncepcję i scenariusz, dokonano wyboru dzieł oraz przeprowadzono konsultacje projektu wystawienniczego nowej Galerii Plakatu Polskiego, zaplanowanej jako wystawa stała w trzech odsłonach. Przygotowano wybór 230 obiektów spośród ponad 35 tys. polskich plakatów z kolekcji MP, będący wielowątkową historią polskiego plakatu ukazaną w kontekście rozwoju jego funkcji i formy. Na wystawie zaprezentowane zostanie zjawisko plakatu jako dokumentu epoki, tekstu kultury, dziedziny grafiki użytkowej oraz narzędzia perswazji wizualnej. Prezentacja ponad 100-letniej historii plakatu polskiego zaplanowana została w układzie chronologicznym z uwzględnieniem ścieżek tematycznych.

W okresie epidemii Covid-19 udostępniano online rekordy obiektów z Kolekcji Plakatu Polskiego i Obcego – łącznie 186, publikowano artykuły, eseje i pokazy plakatów. Ponadto, w odpowiedzi na pandemię została przygotowana i wdrożona nowa forma edukacji w formie lekcji online, nieprowadzona wcześniej w MP. Opracowano założenia merytoryczne, prezentacje do zajęć oraz przeszkolono edukatorów do prowadzenia lekcji. Przygotowane zostały lekcje online o tematyce plakatowej dla różnych grup wiekowych. Odbyło się łącznie 179 takich lekcji,

w których wzięło udział 4 255 uczniów ze szkół polskich oraz polonijnych na całym świecie. Tematy lekcji online przygotowywano w zależności od grupy wiekowej, m.in.: *Podróż po Polsce, Plakat – sztuka ulicy; Plakat jako tekst kultury. Kanon lektur szkolnych, A to Polska właśnie, ... czyli obrazowa definicja Polski*. Prowadzono także spotkania i wykłady w formie online.

W trakcie trwania epidemii spowodowanej wirusem SARS-CoV-2 (Covid-19), pracownicy Muzeum Plakatu wykonywali prace związane ze statutowym obowiązkiem zabezpieczania i opracowywania kolekcji. Najważniejsze obszary prac merytorycznych prowadzonych w czasie epidemii Covid-19 to, m.in.: przygotowywanie i obróbka zdjęć obiektów, procedowanie i przygotowywanie umów, przyjmowanie obiektów do zbiorów, wykonywanie kwerend obiektów, porządkowanie haseł słownikowych słownika twórców muzealnych, prace nad skonstruowaniem kolekcji, tworzenie kartoteki biogramów polskich grafików, czy udział pracowników w szkoleniach podnoszących ich kompetencje.

(akta kontroli, str. 8-20, 763-764)

1.3. Sporządzane rokrocznie dla całego Muzeum Narodowego plany merytoryczne stanowią dokument, który uzupełniany był przez Oddziały MNW, w tym przez Muzeum Plakatu. Zawierały one prognozowane dane wg kategorii: wystawy czasowe własne i współorganizowane we współpracy z innymi jednostkami; projekty, których efektem będą wystawy; planowane zakupy z podaniem źródła finansowania, dary, przekazy, depozyty; inwentaryzację, wypożyczenia; dokumentowanie zbiorów (naukowe, ewidencyjne, wizualne); konserwacja zbiorów (pełna, częściowa, zabezpieczająca); prognozowana frekwencja.

Stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą Muzeum Plakatu sporządzało i przekazywało Dyrektorowi MNW plany merytoryczne. Uwzględniały one, m.in.: plany wystawiennicze, prezentacje koncepcji i scenariuszy wystaw, plany digitalizacji, wybór obiektów, uczestnictwo w projektach, np. *Otwarte Narodowe, Hereditas*¹⁶, gromadzenie zbiorów i rozwój kolekcji, również zainteresowania badawcze pracowników, planowany udział w konferencjach, prace nad opracowywaniem zbiorów, współpracę z instytucjami naukowymi i muzealnymi w Polsce i na świecie. W ww. planach nie przyjmowano mierników dla Oddziałów, ponieważ Muzeum Narodowe w Warszawie określa planowany poziom mierników dla całej instytucji. Jak wyjaśniła Zastępca Głównego Księgowego Muzeum Narodowego w Warszawie, planowany poziom miernika Muzeum Plakatu określa dla całej instytucji kierując się zasadą ostrożnej wyceny.

(akta kontroli, str. 8-20, 41-60, 228-271, 217-221, 290)

Wprowadzony zarządzeniem nr 33 Dyrektora Muzeum Narodowego w Warszawie z dnia 29 listopada 2018 r. Regulamin Organizacji Wystaw, do którego załącznikiem była Karta zgłoszenia projektu wystawienniczego był podstawą działań związanych z planowaniem i organizacją wystaw. W zakresie działalności wydawniczej Muzeum Plakatu planuje wydawnictwa towarzyszące przygotowywanym wystawom. Opracowywany jest konspekt wydawnictwa z kosztorysem przedstawiany do akceptacji Dyrektorowi MNW. Wydawanie informatorów, ulotek planowane jest zgodnie z planem wystaw i wpisywane w roczny plan wydawniczy dla całego MNW. Obszar planowania i prowadzenia działalności edukacyjnej i kulturalnej Muzeum Plakatu prowadzony był przez działy Edukacji i Programów Kulturalnych MNW i skorelowany z działalnością wystawienniczą, zbiorami i historią Muzeum Plakatu.

(akta kontroli, str. 8-20, 217-221)

W okresie objętym kontrolą, MP sporządzało i przekazywało do MNW sprawozdania z działalności merytorycznej. Prezentowano w nich informacje nt.: organizowanych wystaw czasowych, plenerowych, wyjazdowych; działalności popularyzacyjno-edukacyjnej związanej z kolekcją MP (lekcje muzealne, oprowadzania, warsztaty; działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami i grup wykluczonych, itp.); działalności naukowej oraz wydawniczej; projektów naukowo-badawczych; publikacji; wykładów pracowników wygłaszanych poza MP; wypożyczeń; ruchów w zbiorach (inwentaryzacje, wypożyczenia, zabezpieczanie, czyszczenie); nabytków i darów; współpracy

¹⁶ Celem projektu jest digitalizacja zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie i zwiększenie dostępności do cyfrowych zasobów poprzez ogólnodostępną platformę *Cyfrowe MNW*. Projekt jest kontynuacją i rozszerzeniem realizowanego przez MNW projektu *Otwarte Narodowe*. Główne zadania projektowe skupiały się wokół dwóch tematów kluczowych dla cyfrowego udostępniania: metadanych opisowych oraz digitalizacji.

krajowej i zagranicznej (spotkania z muzealnikami z całego świata, wizyty studyjne); nagród; działalności promocyjnej (udział w audycjach radiowych i programach telewizyjnych promujących wystawy; prowadzenia profili na portalach społecznościowych); frekwencji i sprzedanych biletów. Ponadto, Pracownia Konserwacji Obiektów na Papierze Muzeum Plakatu sporządzała plany i sprawozdania z pracy nad przygotowaniem obiektów na wystawy własne, wypożyczenia i do digitalizacji.

(akta kontroli, str. 41-86, 217-221, 227-262, 291-298)

1.4. Zarządzeniem nr 10/99 z dnia 31 marca 1999 r. Dyrektora Muzeum Narodowego w Warszawie w sprawie ewidencjonowania dóbr kultury, wprowadzono zasady i sposób ewidencjonowania zbiorów muzealnych. Określono, m.in.: sposób sporządzania kart ewidencyjnych, prowadzenia ksiąg inwentarzowych muzealiów, w tym w systemie bazodanowym MONA, inne rodzaje ewidencji, oznakowanie przedmiotów ewidencjonowanych, tryb postępowania przy pozyskiwaniu dóbr kultury, czy zasady postępowania w przypadku uszkodzenia przedmiotu.

Muzeum Plakatu prowadziło zarówno elektroniczną ewidencję zbiorów w ww. systemie MONA oraz księgi inwentarzowe w formie papierowej, odrębnie dla Kolekcji Plakatu Obcego – 16 ksiąg oraz Kolekcji Plakatu Polskiego – 20 ksiąg. Ewidencja pomocnicza oznaczona MPI prowadzona była w systemie MONA rejestrującym plakaty sklasyfikowane jako przedmioty. Dodatkowo prowadzona jest księga Dokumentacji Plakatu oznaczona DPI, w której rejestrowane są przedmioty nie będące muzealiami, takie jak: drobne druki, listy artystów, zaproszenia, reprodukcje muzealiów.

(akta kontroli, str. 8-20, 289, 521-531)

Podstawowa kolekcja plakatów MP składała się z pojedynczych egzemplarzy każdego plakatu (pierwszych egzemplarzy danego tytułu plakatu zarejestrowanych w ewidencji muzealiów), a dwa kolejne egzemplarze, dublety danego tytułu plakatu w kolekcji (drugi i trzeci egzemplarz) były także rejestrowane w ewidencji muzealiów i dopisywane do tej samej pozycji inwentarzowej, co pierwszy egzemplarz. Tylko pierwsze egzemplarze danego tytułu plakatu są traktowane jako nowe nabytki i wykazywane w sprawozdaniach statystycznych przygotowywanych dla Głównego Urzędu Statystycznego¹⁷.

(akta kontroli, str. 289, 510-531)

Podejmowane przez Muzeum Plakatu czynności związane z opracowywaniem, ewidencjonowaniem muzealiów i depozytów, prowadzeniem dokumentacji ewidencyjnej, oznakowaniem muzealiów, sposobem ich przechowywania, jak również prowadzenie ksiąg inwentarzowych były prawidłowe i zgodne z rozporządzeniem w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeum.

Powyższe stwierdzono na podstawie poddanych oględzinom 66 muzealiom przechowywanym w MP. Ustalono, że Muzeum Plakatu zgodnie § 3 ust. 1 i 2 ww. rozporządzenia ewidencjonowało muzealia poprzez dokonywanie wpisów w kartach ewidencyjnych, inwentarzach prowadzonych w formie ksiąg inwentarzowych, co pozwalało zidentyfikować każdy z zabytków, w tym miejsce jego przechowywania. Wpisy w karcie ewidencyjnej, księdze inwentarzowej oraz księdze prowadzonej elektronicznie zawierały możliwe do ustalenia dane identyfikacyjne zabytku: określenie autora lub wytwórcy, pochodzenie, wartość w dniu nabycia, czas i miejsca powstania, materiał, techniki wykonania, wymiary, ewentualnie jego wagę oraz określenie cech charakterystycznych. MP posiadało księgi inwentarzowe z ponumerowanymi i przesnurowanymi kartami oraz opieczętowanymi końcami sznurów. Liczbę kart zatwierdzał Dyrektor MNW umieszczając na okładce stosowną klauzulę, podpis i pieczęć. Wpisów w dokumentacji ewidencyjnej dokonywano w sposób trwały i czytelny, nie zacierano treści dokonywanych zapisów, ani nie dokonywano poprawek. Weryfikacja zapisów ksiąg inwentarzowych prowadzonych przez MP wykazała, że każde muzealium wpisywano do księgi inwentarzowej pod odrębnym numerem i nadawano zawsze oznakowanie składające się z oznaczenia właściciela i numeru z księgi

¹⁷ Muzeum Plakatu nie podawało w tych statystykach drugiego i trzeciego egzemplarza, bo powiększałoby to pozornie kolekcję, gdy w rzeczywistości rozwój kolekcji obrazuje tylko pierwszy egzemplarz danego tytułu, a drugi i trzeci stanowią rodzaj zabezpieczenia ze względu na nietrwałość podłoża, a także zapewniają większe możliwości udostępniania i eksponowania.

inwentarzowej, a jeśli istniało wcześniejsze oznakowanie uwidocznione na muzealium, nie usuwano go, a jedynie przekreślano w sposób umożliwiający odczytanie. W związku z charakterem zbiorów (papier), oznakowań dokonywano głównie ołówkiem. Dla każdego z poddanych oględzinom zabytku założono kartę ewidencyjną zawierającą dane identyfikacyjne określone w § 3 ust. 1 ww. rozporządzenia, w tym informację o miejscu przechowywania, dokumentację wizualną i informację o wartości obiektu w dniu sporządzenia karty.

(akta kontroli, str. 8-20, 289, 521-632)

Zarządzeniami¹⁸ Dyrektora Muzeum Narodowego w Warszawie powoływano Komisję ds. Darów, Zakupów i Wyceny Muzealiów. Do zadań Komisji należało, m.in.: opiniowanie wniosków w zakresie zakupu, daru, spadków, zapisów testamentowych; ocena wartości artystycznej, naukowej, historycznej oraz edukacyjnej obiektów; ustalanie wyceny; weryfikacja dokumentacji dot. proveniencji obiektów; podejmowanie decyzji w sprawie nabytków w trybie uchwał oraz opracowywanie wytycznych dotyczących polityki gromadzenia zbiorów i kierunków rozwoju kolekcji Muzeum Narodowego w Warszawie. W zarządzeniach dotyczących opinii eksperta. Pracownicy merytoryczni Muzeum Plakatu dokonywali wyceny muzealiów na podstawie, m.in., ich wartości artystycznej, unikatowości, stanu zachowania i cen rynkowych jakie obiekty lub obiekty podobne uzyskują na rynku. W przypadku zakupu cena obiektu była szczegółowo weryfikowana oraz negocjowana ze sprzedającym, a następnie propozycja zakupu przedstawiana była na Komisji Darów Zakupów i Wyceny Muzealiów MNW. W okresie objętym kontrolą MP wzbogaciło swoje kolekcje o 1 242 plakaty o łącznej wartości 778,4 tys. zł. Stwierdzono, że Muzeum Plakatu pozyskiwało muzealia poprzez: zakupy na terenie kraju – 14 plakatów na kwotę 78,5 tys. zł; darowizny – 404 plakaty o wartości 82,9 tys. zł; pozyskanie własne – 14 plakatów o wartości 0,2 tys. zł; przekazanie (m.in. od innych muzeów) – 583 o wartości 276,8 tys. zł; inny sposób – 227 plakatów o wartości 340 tys. zł.

(akta kontroli, str. 8-20, 729-749, 755)

W dniu 10 czerwca 2015 r., Dyrektor Muzeum Narodowego w Warszawie wydał zarządzenia¹⁹ w sprawie przeprowadzenia skontrum zabytków (pierwszych egzemplarzy) w Kolekcji Plakatu Polskiego i Obcego Muzeum Plakatu w Wilanowie Oddziału Muzeum Narodowego w Warszawie. Określił, że komisyjna kontrola zgodności zapisów w dokumentacji ewidencyjnej (w tym danych zawartych w inwentarzu elektronicznym w systemie MONA) ze stanem faktycznym zbiorów Kolekcji znajdujących się na terenie MP odbędzie się: Plakatu Obcego w terminie 30 września 2015 r. do 1 października 2018 r., Plakatu Polskiego w terminie 30 października 2015 r. do 1 grudnia 2018 r. Poprzedni Kurator zwrócił się z prośbą o przedłużenie prac skontrolnych do dnia 31 grudnia 2020 r., jednakże w związku ze stanem epidemii Covid-19 spowodowanym wirusem SARS-CoV-2, prace musiały zostać przerwane i termin ich zakończenia wydłużył się o kolejne dwa lata. W efekcie skontrum Kolekcji Plakatu Polskiego przeprowadzono w terminie od 22 października 2015 r. do 8 grudnia 2022 r. (tj. przez ponad siedem lat), a Kolekcji Plakatu Obcego w okresie 28 października 2015 r. do 31 lipca 2022 r. (podobnie przez ponad siedem lat). Protokoły obydwu skontrum sporządzono w dniu 23 marca 2023 r. W wyniku skontrum Kolekcji Plakatu Polskiego stwierdzono, m.in., że:

- stan wpisów do ksiąg inwentarzowych muzealiów był równoważny ze stanem liczbowym na dzień zakończenia kontroli: 35 276 sztuk i 104 sztuki braków;
- wszystkie muzealia wpisane były do Ksiąg Inwentarza MNW i zostały zarejestrowane w inwentarzu elektronicznym – MONA;

¹⁸ W okresie objętym kontrolą obowiązywały trzy zarządzenia: nr 13 z 16 lipca 2018 r., nr 26 z 12 sierpnia 2019 r. oraz nr 32/2020 z 21 lipca 2020 r. Wcześniej obowiązywały: zarządzenie nr 13 z dnia 16 lipca 2018 r. i nr 26 z dnia 12 sierpnia 2019 r.

¹⁹ Zarządzenie nr 13 z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie przeprowadzenia skontrum zabytków (pierwszych egzemplarzy) w Kolekcji Plakatu Polskiego, Muzeum Plakatu w Wilanowie Oddziału Muzeum Narodowego w Warszawie oraz zarządzenie nr 14 z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie przeprowadzenia skontrum zabytków (pierwszych egzemplarzy) w Kolekcji Plakatu Obcego, Muzeum Plakatu w Wilanowie Oddziału Muzeum Narodowego w Warszawie.

- księgi inwentarzowe były przesnurowane i opieczetowane wg zasad określonych w § 3 Zarządzenia Dyrektora MNW nr 10/99 z 31 marca 1999 r. w sprawie ewidencjonowania dóbr kultury – liczba ksiąg 20 sztuk (z których konserwacji i ponownej oprawy wymagały cztery księgi);
- pomimo iż liczba kart ewidencyjnych w systemie MONA wyniosła 100%, to 3 960 plakatów nie posiadało wydrukowanych kart ewidencyjnych;
- wszystkie plakaty były oznakowane numerami ewidencyjnymi wg zasad określonych ww. zarządzeniem, z pominięciem zalecenia o przystawianiu pieczęci ze względu na zastrzeżenia konserwatorskie, co do samej możliwości stosowania tej zasady w odniesieniu do podłoża papierowego;
- pierwsze egzemplarze danego tytułu plakatu posiadały aktualną informację o miejscu ich przechowywania;
- dokumentacja fotograficzna muzealiów była podłączona do rekordów w systemie MONA, a 676 plików nie spełniało kryteriów bezstratnego formatu.

Dodatkowo, w ramach skontrum, uzupełniono brakujące wyceny muzealiów dla każdego pierwszego egzemplarza, skorygowano błędy (np. datowanie, sposób zapisu tytułu), dokonano oceny ogólnego stanu zachowania dla każdego ze spisanych muzealiów; wydzielono pierwsze egzemplarze w miejscu ich przechowywania; poprawiono standardy przechowywania²⁰.

Skontrum Kolekcji Plakatu Obcego wykazało, m.in., że:

- stan wpisów do ksiąg inwentarzowych muzealiów był równoważny ze stanem liczbowym na dzień zakończenia kontroli – 26 799 sztuk i 29 sztuk braków;
- księgi inwentarzowe były przesnurowane i opieczetowane wg zasad określonych w § 3 Zarządzenia Dyrektora MNW nr 10/99 z 31 marca 1999 r. – liczba ksiąg 16 sztuk (z których konserwacji i ponownej oprawy wymagały trzy księgi);
- liczba muzealiów bez wydrukowanych kart ewidencyjnych wynosiła 3 791 sztuk, a wydrukowanych kart – bez dokumentacji fotograficznej było 8 024;
- dokumentację fotograficzną posiadało 9 571 muzealiów, a 1 764 pliki nie spełniały kryteriów bezstratnego formatu.

(akta kontroli, str. 748-755, 773-823, 767-787)

Kurator Muzeum Plakatu, pani Bożena Pysiewicz wyjaśniła, że 73 pozycje spośród brakujących w Kolekcji Plakatu Polskiego z 104 plakatów to braki wykazane w skontrum prowadzonym w latach 2003-2008. We wcześniejszym skontrum nie odnaleziono 222 prac, z których 118 odnaleziono w trakcie ostatniego skontrum. W Kolekcji Plakatu Obcego poprzednie skontrum wykazało 37 braków, z czego osiem udało się odnaleźć. Kurator, w porozumieniu z Dyrektorem MNW, powołała zespół spisowy do przeprowadzenia poszukiwania brakujących obiektów z terminem zakończenia prac do 30 września 2023 r.

(akta kontroli, str. 510-624)

Dyrektor MNW, pan Łukasz Gawel wyjaśnił, że brak kart ewidencyjnych związany jest z narastającymi przez lata zaległościami, sięgającymi początków funkcjonowania Muzeum Plakatu. Skala zbiorczych akcesji obiektów do roku 2014 (chwili zaprzestania organizacji wystaw zbiorowych), obejmowała ok. 350 nowych obiektów w kolekcji rocznie. Od 2015 r. trwało skontrum zbiorów na niespotykaną wcześniej w historii Muzeum skalę. To spowodowało całkowite przesunięcie priorytetów w pracy na czynności związane ze spisem zabytków. Bieżącą pracą i wydruki kart uniemożliwiały wcześniejsze braki sprzętowe. Niedostępna była odpowiednia drukarka, drukująca na sztywnym papierze w niestandardowym formacie. Problemy te zostały rozwiązane w 2022 r. i obecnie pracownicy systematycznie uzupełniają brakujące karty. Dużym problemem Muzeum Plakatu jest brak dokumentacji fotograficznej obiektów. Według protokołów poskontrowych blisko 2/3 zbiorów nie posiada profesjonalnych, muzealnych zdjęć. Łączy się to z ich brakiem również na kartach ewidencyjnych i w systemie ewidencji MONA/MUZA. Dyrektor

²⁰ Poprzez oczyszczanie, zabezpieczanie, przekładanie wybranych obiektów papierem (papier przekładkowy biały z rezerwą alkaiczną), rozdzielono na półkach grupy plakatów przekładkami z kartony bezkwasowego (karton konserwatorski biały z rezerwą alkaiczną), opakowanie projektów plakatów.

MNW dodał ponadto, że na chwilę obecną zadbał o sprzęt teleinformatyczny, niezbędne połączenia sieciowe oraz zatrudnił odpowiednią liczbę pracowników i zaplanował pracę w taki sposób, aby przede wszystkim nadrobić lata zaniedbań.

(akta kontroli, str. 998-1006)

1.5. Stwierdzono, na podstawie oględzin 10 muzealiów, które Muzeum Plakatu wypożyczyło na wystawy krajowe i zagraniczne, że przestrzegano wymogów określonych w § 8 i 9 rozporządzenia w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeum, tj. m.in.: muzealia posiadały dokumentację wizualną, a ponadto pisemną zgodę Dyrektora MNW na ich udostępnienie. Każde przeniesienie dokumentowane było w formie protokołu zawierającego opis muzealium, datę sporządzenia, przyczynę przeniesienia, jak również termin planowanego zwrotu.

(akta kontroli, str. 532-541, 565-728)

W latach 2019-2023 (do 31 marca) zdigitalizowano łącznie 1 813 sztuk muzealiów, co stanowiło 2,9% zbiorów MP (tj. 62 199 sztuk), wydając na ten cel 10,5 tys. zł. W 2019 r. oraz częściowo w 2020 r. zdjęcia były wykonywane przez zewnętrznego fotografa, a od 2020 r. skany z diapoztywów i zdjęcia przez wykonuje etatowy fotograf MNW. Według poskontrowych protokołów liczba obiektów posiadających zapis cyfrowy to 23 760 sztuk, z czego 2 440 pliki nie spełniały wymogów formatu bezstratnego²¹. Dokumentacji fotograficznej nie posiada 38 315 obiektów Kolekcji Plakatu Polskiego i Kolekcji Plakatu Obcego.

Dyrektor Muzeum Narodowego w Warszawie, pan Łukasz Gawel wyjaśnił, że MNW (wraz z Muzeum Narodowym w Krakowie) stanowi odrębną grupę wśród polskich muzeów pod względem standardów digitalizacji, jak również liczby zdigitalizowanych obiektów. Proces ten będzie trwał wiele lat i tak dzieje się na całym świecie – nie można zautomatyzować tego procesu, a zasoby ludzkie, finansowe, infrastrukturalne są w tej mierze również ograniczone. Jeśli chodzi o plany, to w nowo zaprojektowanym budynku MNW (Centrum Konserwatorsko-Magazynowe MNW), którego budowa ma się wkrótce zacząć znajdują się cztery duże pracownie digitalizacyjne.

NIK zwraca uwagę na niską liczbę zdigitalizowanych muzealiów znajdujących się w zbiorach Muzeum Plakatu (tylko 2,9%), przy poniesionych niskich kosztach na digitalizację. Zdaniem NIK niezbędne jest podjęcie działań inwestycyjnych oraz zapewnienie zasobów osobowych w celu zwiększenia stanu zdigitalizowanych zbiorów.

(akta kontroli, str. 8-20, 947-968)

1.6. Pracownia Konserwacji Obiektów na Papierze Muzeum Plakatu opracowywała plan konserwacji na 2019 r. i 2020 r. zawierający informacje nt. obiektów przygotowywanych do wystaw, na wypożyczenie, do digitalizacji oraz planowane wydatki. Załącznikiem do planów była tabela ze szczegółowym określeniem planu odnośnie każdego z muzealiów, z podaniem: numeru inwentarzowego, autora, nazwy obiektu, podłoża/techniki, zakresu prac, celu konserwacji, wymiarów i pracowni. Na lata 2021-2022 opracowano natomiast łączny plan konserwacji obiektów z przeznaczeniem na wymienione wystawy w podziale na: nazwę i miejsce wystawy, przewidywany termin realizacji, nazwę zlecającego, datę zgłoszenia, wykonawcę przeglądu, datę przeglądu, pełną liczbę obiektów do przeglądu wg systemu MONA, obiekty zakwalifikowane do konserwacji, prace zabezpieczające oraz datę realizacji. W planie konserwacji na 2023 r. wskazano liczbę obiektów do konserwacji z przeznaczeniem na konkretne wystawy oraz rodzaj przewidywanych prac (przeгляд, opinia konserwatorska, konserwacja – duża, mała, prace zabezpieczające). Dodatkowo, Pracownia Konserwacji Obiektów na Papierze sporządzała sprawozdania z działalności dotyczącej konserwacji w systemie półrocznego raportowania. Sprawozdanie pn. K-02 składało się z 14 części, w których ujmowano m.in. informacje w zakresie ukończonych konserwacji (duże/pełne, ukończone małe/częściowe, zabiegi prewencyjne; wydane opinie konserwatorskie, nadzoru konserwatorskiego, przeglądów obiektów na wystawy i wypożyczenia, działalności naukowej; udziału w konferencjach, stażach i szkoleniach). W okresie objętym kontrolą łącznie 2 437 plakatów zostały objęte konserwacją, w tym pełną 287, częściową 729, zachowawczą 1 332, a 89 plakatów było w trakcie konserwacji.

²¹ Liczba 2440 szt. są to zdjęcia wykonane „z ręki” służące do celów identyfikacyjnych plakatu. Fotografie te nie są natomiast przeznaczone do wykorzystania w publikacjach w druku czy na stronach www.

(akta kontroli, str. 8-39, 61-86, 207-216)

Główny Konserwator Muzeum Narodowego w Warszawie, pani Anna Mistewicz wyjaśniła, że w Sekcji Plakatu podlegającej pod Pracownię Konserwacji Obiektów na Papierze są obecnie zatrudnione dwie konserwatorki, na pełnym etacie (obie na stanowiskach adiunktów konserwatorskich). Zbiory Muzeum Plakatu liczą 62 075 obiektów (stan na 29 marca 2023 r.). Zgodnie z przyjętą polityką gromadzenia zbiorów Muzeum stara się, o ile to możliwe, pozyskiwać plakaty w trzech egzemplarzach. Czyni to faktyczną liczbę obiektów podlegających opiece konserwatorskiej znacząco większą. Podczas skontrum pracownicy Muzeum oceniali stan zachowania kolekcji pierwszych egzemplarzy i wstępnie ustalono rozkład obiektów w poszczególnych kategoriach stanu zachowania: bardzo dobry – 1 385 szt., dobry – 20 091 szt., niezadowolający – 34 069 szt.; zły/niestabilny – 5 961 szt. i destruk²² – 24 szt. Biorąc pod uwagę wiele czynników związanych z budową technologiczną (w przypadku plakatów, ze względu na przewidziany krótki czas ich funkcjonowania/żywności, to użyte do ich produkcji bardzo różnorodne, najczęściej złej jakości papiery, techniki druku i farby drukarskie o niskich standardach), a także destrukcyjne dla zabytków na podłożu papierowym oddziaływanie warunków klimatycznych (temperatury, wilgotności względnej, światła). W związku z tym opieka konserwatorska polega na ciągłych działaniach prewencyjnych, a zabiegi konserwatorskie muszą być ponownie wykonywane, często wielokrotnie, w celu powstrzymania rozwijających się procesów niszczących plakaty i utrzymania możliwie stabilnego stanu ich zachowania. Przyjmując dotychczasowe tempo pracy konserwatorów w Sekcji Plakatu (na podstawie sprawozdań z ostatnich lat ok. 170 obiektów rocznie), aby przeprowadzić pełną konserwację obiektów z grup 3, 4 i 5 (łącznie 40 054 szt.), w przeciagu najbliższych 30 lat należałoby zatrudnić dodatkowo 14 osób, albo, przy zachowaniu obecnego stanu zatrudnienia, zwiększyć tempo pracy ośmiokrotnie.

Stwierdzono, że na Kolegiach Konserwatorów MNW, poruszano kwestie dotyczące, m.in.: działalności konserwatorskiej, wyceny prac konserwatorskich, analizy stanu zatrudnienia w pracowniach konserwatorskich, profilaktyki konserwatorskiej, spraw finansowych, kosztorysowania, magazynów, planów konserwatorskich.

(akta kontroli, str. 207-216, 966-968)

1.7. Warunki zwiedzania, korzystania ze zbiorów, godziny otwarcia, ceny biletów wstępu, nieodpłatne dni wstępu, a także cennik organizowanych zajęć edukacyjnych w Muzeum Plakatu określały zarządzenia²³ Dyrektora Muzeum Narodowego w Warszawie. MP nie posiadało systemu rezerwacji/zakupu biletów przez Internet, a informacje o wszystkich ulgach w opłatach za bilety wstępu wynikających z zarządzeń podane były do publicznej wiadomości na stronie Muzeum w zakładce *Wizyta*. Na stronie znajdują się także informacje dotyczące cen biletów wstępu do Muzeum Plakatu, w tym dla osób posiadających Kartę Dużej Rodziny, osób którym przysługują bilety ulgowe, osób zwolnionych z opłat za wstęp do muzeum, a także informacja o dniu wolnym od opłat za wstęp do muzeum (wtorek).

(akta kontroli, str. 217-221, 279-283, 1006-1027)

1.8. W zakresie dostępności Muzeum Plakatu dla osób z niepełnosprawnościami stwierdzono, że MP jest wyposażone w przenośną platformę dla wózków inwalidzkich przy wejściu /wiatrołapie do holu. W kasie/sklepiku MP zamontowana jest pętla indukcyjna z oznaczeniem dla osób z niepełnosprawnościami. W ramach rearanżacji galerii w czasie remontu zaplanowany jest montaż windy prowadzącej na antresolę MP. Do minionych wystaw przygotowywane były pomoce dotykowe dla osób niewidzących, prowadzone były spotkania z audiodeskrypcją oraz oprowadzania z tłumaczeniem na Polski Język Migowy. Do wystawy *123 polskie plakaty, które warto znać* przygotowane zostały dodatkowe specjalne podpisy dla osób niewidzących wydrukowane dużą, kontrastową czcionką. Muzeum Plakatu uczestniczyło w Festiwalach Kultury bez Barier przygotowując specjalne spotkania dla osób z niepełnosprawnościami. Do obiektów wypożyczanych na wystawy w Gmachu Głównym lub Królikarni przygotowywane są

²² Destrukt – termin odnoszący się do zniszczonych, uszkodzonych przedmiotów.

²³ Zarządzenie nr 19 z dnia 10 sierpnia 2015 r., Zarządzenie nr 29 z dnia 29 sierpnia 2019 r. oraz Zarządzenie nr 36/2020 r. z dnia 6 sierpnia 2020 r.

audiodeskrypcje. Do wystawy stałej przygotowano i nagrano 10 audiodeskrypcji, powstają również tyflografiki²⁴. Projekt przyszłej wystawy powstawał we w ścisłej współpracy z Anną Knapkę, Pełnomocnikiem Dyrektora ds. Dostępności w MNW uwzględniając zasady projektowania uniwersalnego. Ponadto, kolekcja Muzeum Plakatu stanowi materiał do prac dla studentów i doktorantów pracujących nad innowacyjnymi sposobami udostępniania sztuki osobom z niepełnosprawnością wzroku. Kurator MP, pani Bożena Pysiewicz jest certyfikowanym trenerem programu szkoleniowego ECHOCAST, w którym duży nacisk jest położony na udostępnianie sztuki i dostępność obiektu osobom z niepełnosprawnościami.

(akta kontroli, str. 217-221)

1.9. Muzeum Plakatu posiada dwie galerie wystawiennicze: Galerię Format B1 oraz Galerię Format B2. Na dzień zakończenia kontroli NIK MP nie było dostępne dla zwiedzających, m.in. z powodu planowanej modernizacji Galerii Format B1 dotyczącej aranżacji w niej wystawy stałej Kolekcji Plakatu Polskiego. Ostatnia wystawa w Galerii Format B1 zakończyła się 31 października 2021 r. i od tego momentu nie była dostępna dla zwiedzających. Prowadzono roboty budowlane, m.in. w zakresie montażu elektronicznych systemów zabezpieczeń. W dniu 19 kwietnia 2023 r. MNW uzyskało od MKiDN gwarancję finansowania prowadzenia dalszych prac remontowo-modernizacyjnych budynku.

Ostatnia wystawa w Galerii Format B2 zakończyła się 8 marca 2020 r. Następnie Galerię zamknięto na podstawie ustnej decyzji Dyrektora MNW, zmieniającej jej przeznaczenie na magazyn biblioteczny MNW. Przeniesienie księgozbioru z MNW do Muzeum Plakatu odbywało się w terminie od 29 marca do 12 kwietnia 2023 r.

(akta kontroli, str. 201, 753-764, 1009-1010)

Kurator Muzeum Plakatu, pani Bożena Pysiewicz wyjaśniła, że brak ciągłości wystawienniczej w Galerii B2 wywołany był ogłoszeniem stanu epidemii spowodowanej wirusem SARS-CoV-2 i zamknięciem instytucji kultury. Trwało to z przerwami, od marca 2020 r. do maja 2021 r. Przestrzeń Galerii B 2 zaczęła w tym czasie pełnić funkcję tymczasowej pracowni fotograficznej. W ramach prac skontrolowanych do tej przestrzeni przenoszone były obiekty na walkach, rozwijane, sprawdzane i opisywane oraz wykonywano zdjęcia ewidencyjne obiektów. W okresie zamknięcia Galerii B2 wykonano ponadto ok. 1 600 zdjęć ewidencyjnych obiektów, z czego dużą część stanowiły obiekty wielkoformatowe.

(akta kontroli, str. 184, 201, 757-760)

Dyrektor Muzeum Narodowego w Warszawie wyjaśnił, że powodem ostatecznego zamknięcia obydwu galerii Muzeum Plakatu był stan infrastruktury obu budynków. Podjęto prace remontowe i modernizacyjne w budynku głównym, jednocześnie opracowując dokumentację (dotychczas nie prowadzono systematycznych działań w tym zakresie) remontu kapitalnego budynku. Podjęto również decyzję, że zważywszy na wielkość i klasę kolekcji, konieczne jest opracowanie scenariusza oraz projektu aranżacji nowej wystawy stałej poświęconej historii polskiego plakatu. Tym sposobem ostatnią wystawą w budynku głównym była wystawa plakatów Ryszarda Kai. W 2022 r. wyremontowano świetlik nad galerią, żeby zapewnić bezpieczeństwo we wnętrzu, ale skala robót niezbędnych dla uczynienia z tego miejsca galerii sztuki jest ogromna i obejmuje, m.in.: wykonanie modernizacji elektronicznego sterowania instalacją centralnego ogrzewania, w tym montaż czujników informujących o awarii przed zalaniem, wykonanie dokumentacji i montaż instalacji do pomiarów warunków klimatu w galerii, modernizacja instalacji wentylacji mechanicznej, modernizacja instalacji elektrycznej, wykonanie projektu i zakup nowego systemu oświetleniowego, odnowienie budynku Galeria Format B 2 (od 1974 roku elewacja budynku nie przeszła modernizacji, brakuje m.in. izolacji pionowej fundamentów). Odnośnie Galerii Format B2, Dyrektor MNW wyjaśnił, że wyprowadzka magazynu Biblioteki MNW z Gmachu Głównego podjęta była względami bezpieczeństwa, ponieważ doszło do przeciążenia stropów w pomieszczeniach magazynu (znajduje się on na 2. piętrze). Wśród proponowanych rozwiązań pojawiał się m.in. pomysł komercyjnego wynajmu przestrzeni na potrzeby magazynu bibliotecznego, ale zważywszy na opisaną wyżej sytuację Dyrektor MNW uznał, że przyjęte

²⁴ Słownik PWN – tyflografia to technika drukarska pozwalająca niewidomym czytać obrazy, mapy itp.

rozwiązanie jest nie tylko najbardziej gospodarne, ale również najbezpieczniejsze dla księgozbioru (nie zmienia się standard ochrony, gdyż budynek i tak jest chroniony).

(akta kontroli, str. 1018-1019)

1.10. Muzeum Plakatu posiada Instrukcję Bezpieczeństwa Pożarowego z grudnia 2014 r., sporządzoną, m.in. na podstawie rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą. Instrukcja zawierała wymagane informacje, w tym dotyczące wskazania: potencjalnych zagrożeń pożarowych, sposobu sprawdzania organizacji i warunków ewakuacji zbiorów, technicznych środków umożliwiających ewakuację zbiorów, miejsc przechowywania i ekspozowania najcenniejszych zbiorów, itp. Stwierdzono, także że w ww. Instrukcji wpisano osoby kierujące zespołami, które w razie wystąpienia zagrożenia dobierają pracowników niezbędnych do wykonania czynności ochrony. Wskazano również pomieszczenia, które są najbardziej narażone na zniszczenie, takie jak magazyny, w których znajdują się zbiory – papier najbardziej narażony na uszkodzenia. Nie wskazano w Instrukcji, jak miałyby przebiegać taka ewakuacja.

Jak wyjaśnił pan Piotr Wojnowski, Kierownik Administracyjno-Techniczny MP, kilkakrotnie zdarzyła się sytuacja zagrożenia powodziowego, czy bombowego. Zadziała wówczas procedura powiadamiania wszystkich osób, w tym Kuratora i odpowiednich służb. Każdorazowo sporządzano notatki służbowe²⁵ z takiego zdarzenia, w których opisywano: zdarzenie, wskazywano osoby, które powiadomiono oraz działania podjęte w celu zabezpieczenia zbiorów bądź zwiedzających. W Instrukcji napisano, co należy do obowiązków kierownika administracyjno-technicznego oraz kuratora, w tym sposób organizacji pracy nad zabezpieczeniem zbiorów. Za organizację pracy pracowników merytorycznych odpowiada Kurator, który ma wiedzę, które najcenniejsze zbiory i w jakiej kolejności mają być wynoszone, zgodnie z katalogiem najcenniejszych zbiorów (10, 50, 100). Natomiast kierownik administracyjno-techniczny, pod nadzorem konserwatora, zleca podległym pracownikom pakowanie tych zbiorów. W 1997 r. i 1998 r., gdy w kraju ogłoszono stan powodziowy, wszystkie plakaty z dolnych półek w szafach magazynowych, do dwóch od dołu, zostały przeniesione na regały na wypadek, gdyby muzeum zostało zalane. Muzeum nie było w stanie tych zbiorów wynieść, bo nie było wiadomo dokąd, ani jak. Pan Piotr Wojnowski stwierdził również, że szacuje się, iż do wywiezienia zbiorów potrzeba ok. siedmiu tirów. Dodał, że jedyną wiedzą jaką posiada jest, że ma czekać na dyspozycje Dyrektora Muzeum Narodowego, co do kierunku ewakuacji zbiorów.

(akta kontroli, str. 824-833, 871-872, 936-945)

W odniesieniu do przeglądu stanu zabezpieczeń budowlanych i mechanicznych w tym sprawdzenia kompletności kluczy udokumentowanego protokołem, przez komisję powołaną przez Dyrektora Muzeum, Kierownik Administracyjno-Techniczny MP wyjaśnił, że w 2022 r. powołał Komisję z pracowników MP, a następnie zinwentaryzował wszystkie klucze będąca w posiadaniu MP i na tej podstawie sporządził odpowiedni protokół. Co miesiąc zewnętrzna firma dokonuje przeglądu stanu systemu sygnalizacji pożarowej i jego konserwacji, jak również przeglądu i konserwacji systemów sygnalizacji włamania i napadu, telewizji dozorowanej oraz kontroli dostępu zgodnie z wymaganiami producentów tych systemów, zgodnie ze wskazaniem norm dotyczących eksploatacji i konserwacji tego systemu.

Kierownik Administracyjno-Techniczny wyjaśnił, że analiza stanu zabezpieczenia Muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem, przeprowadzana jest poprzez wspólny z odpowiednią służbą, obchód budynków i terenu, na którym są posadowione. Po takiej inspekcji przedstawiciel służb wpisuje do książki obiektów wyniki obserwacji oraz zalecenia do wykonania. W takim przypadku Kierownik wysyła do MNW pismo odnosząc się do ustaleń i informując o podjętych działaniach. Ostatnia kontrola, po której sformułowano wiele zaleceń została przeprowadzona w 2011 r. Potwierdzenie realizacji przez Muzeum zaleceń również wprowadzane jest do książki kontroli, a analiza możliwości wystąpienia zagrożeń wykonywana jest rokrocznie. Kierownik przez lata informował, przykładowo, że nie funkcjonuje tablica synoptyczna informująca ochronę gdzie jest włamanie, zagrożenie itd. Na podstawie tego, w 2021 r. została wykonana nowa dokumentacja projektowa dot. wymiany systemów

²⁵ Notatki przedstawiono do wglądu kontrolerowi NIK.

włamaniowo-pożarowych, tablic synoptycznych. W 2022 r. dokonano wymiany ww. systemów i obecnie spełniają one wymagane normy.

(akta kontroli, str. 824-833, 876-935)

Znajdująca się w Muzeum Plakatu *Instrukcja przygotowania zbiorów do ewakuacji* nie była aktualizowana od 2015 r. – wprowadzono ją zarządzeniem Dyrektora MNW nr 28/2015 z dnia 17 listopada 2015 r. Zawierała informacje nt.: podstawy prawnej; przyczyn przeprowadzania ewakuacji; jej zakresu, organizacji, sposobu, miejsca ewakuacji, przechowywania zbiorów w nowym miejscu; zespołów zadaniowych, telefonów i schematu łączności, listy środków do ewakuacji i wykazu zbiorów ruchomych przeznaczonych do ewakuacji.

W ww. *Instrukcji* opisano koncepcję polegającą na przeniesieniu wybranych zbiorów ruchomych w obrębie Muzeum, w pomieszczeniu do tego przygotowanym, bo „zapewnia wykonanie zadania w czasie optymalnym, w sposób prosty i rokujący skuteczność”. Wskazano, że środkami transportu do przemieszczenia zbiorów, w zależności od potrzeb i sytuacji zagrożenia będą pojazdy mechaniczne i wózki transportowe Muzeum. Nie określono miejsca relokacji zbiorów argumentując, że generalną zasadą jest przemieszczanie zbiorów ruchomych z ekspozycji poza zagrożone strefy w obrębie tego samego budynku. W przypadku wystąpienia zagrożenia uniemożliwiającego wykorzystanie sąsiadujących galerii zbiory należy ewakuować do innych galerii, skrzydeł budynku, stref pożarowych oraz piwnic lub magazynów. Przedstawiono także zespoły kierowania ewakuacją wskazując na stanowisko służbowe w MNW, funkcję w zespole, zakres odpowiedzialności. Załączono także schemat kierowania ewakuacją, wykaz zbiorów ruchomych Muzeum (w podziale na zbiory/kolekcje/gabinety, muzealia, depozyty).

(akta kontroli, str.824-833, 836-837, 871-872, 990-997)

W trakcie przeprowadzonych przez kontrolera NIK oględzin dwóch budynków będących w dzierżawie Muzeum Plakatu, Kierownik Administracyjno-Techniczny, pan Piotr Wojnowski, poinformował, że MP jest przed remontem kapitalnym budynku mieszczącego Galerię Format B1 (zamkniętej w związku z tym dla zwiedzających), który to budynek jest w najgorszym stanie technicznym. Budynek, w którym znajduje się większa z galerii powstał w 1968 r. i wymaga, m.in. natychmiastowej termomodernizacji. Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków nie zezwolił na powiększenie kubatury budynku poprzez zewnętrzną izolację, więc aby ocieplić budynek należy rozebrać ściany wewnętrzne – wystawowe, a nisze wypełnić styropianem o 50 cm grubości i na powrót założyć ściany. Środki na remont zostały już pozyskane z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, na razie w formie promesy. Drugi z poddanych oględzinom obiektów, budynek administracyjno-techniczny z magazynami, przez ostatnie 10 lat przeszedł gruntowne remonty. Przykładowo w zeszłym roku, w ramach dotacji celowej, po modernizacji instalacji przeciwpożarowej i wizualizacji, zostały odnowione tynki, a rękaw zaplecza administracyjnego odświeżono, łącznie z pokojami, poprzez pomalowanie ścian i wymianę okien. Kierownik Administracyjno-Techniczny wyjaśnił, że Galeria Format B2, w której znajduje się obecnie magazyn biblioteczny MNW jest w stanie dobrym.

(akta kontroli, str. 824-833, 947-963, 1018-1019)

1.11. Muzeum Plakatu posiada *Plan ochrony zabytków Muzeum Plakatu w Wilanowie Oddziału Muzeum Narodowego w Warszawie na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych*²⁶. Został sporządzony w 2005 r. i podpisany przez Dyrektora MNW, Zastępcę Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie oraz Prezydenta Miasta Stołecznego Warszawy (Plan nie zawiera konkretnej daty podpisania lub zatwierdzenia). W POZ, w spisie treści są odniesienia, m.in. do: sposobu realizacji zadań ochrony zabytków; zagrożeń i ich wpływu na ochronę zabytków i sprawowania opieki nad zabytkami²⁷; Zespołu Kierowania Ochroną Zabytków w razie konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych; ramowego planu czynności kierownictwa i pracowników Muzeum Plakatu. W części pierwszej opisano plan działania ochrony zabytków nieruchomych na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, w części drugiej plan

²⁶ Dalej: Plan lub POZ.

²⁷ Wymieniono następujące zagrożenia: pożarowe; powodziowe; skutki wichury, śnieżycy, katastrofy budowlanej, awarii technicznej lub chemicznej; demonstracjami i rozruchami ulicznymi, atakiem, aktem wandalizmu; akt terroru; skutki konfliktu zbrojnego.

ochrony zabytków ruchomych. Załącznikami do Planu były: plan rozmieszczenia zabytków w zespole pałacowo-ogrodowym w Wilanowie, plan rozmieszczenia zabytków i innych obiektów MP; harmonogram realizacji zadań stanowiących uzupełnienie planu ochrony zabytków; karta tożsamości i zgłoszenie strat w zabytkach.

W powstałym w 2005 r. *Planie* wskazano, że przybliżony koszt środków materiałowych²⁸ niezbędnych do zabezpieczenia obsługi zadań ochrony zabytków w wypadku konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, bez uwzględnienia wydatków opracowania projektu technicznego i wykonania niezbędnych opakowań na zabytki ruchome, kosztów wyposażenia formacji obrony cywilnej, przygotowania zaplecza socjalnego i innych znaczących pozycji oraz kosztów intensywnej eksploatacji i obsługi obiektów wyniesie 16,6 tys. zł. Na stronie 48 POZ znajdują się informacje nt. powołania i organizacji zespołu do wykonania prac koniecznych dla zabezpieczenia zabytków ruchomych. Zgodnie z ogólną kalkulacją czasu całkowite zakończenie prac (zabezpieczanie, pakowanie, przewóz, zabezpieczanie zbiorów w miejscu ukrycia) oszacowano wówczas na 10 dni.

(akta kontroli, str. 824-833, 836-837)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. *Plan ochrony zabytków Muzeum Plakatu w Wilanowie Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych* nie był w okresie objętym kontrolą aktualizowany, co stanowiło naruszenie § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, stanowiącego, że plany ochrony zabytków są integralną częścią planów obrony cywilnej i podlegają corocznej aktualizacji w terminie do dnia 31 marca każdego roku, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego.

Stwierdzono, że ww. *Plan* był nieaktualny, m.in. w zakresie zmienionej Regulaminem Organizacyjnym z dnia 16 stycznia 2023 r. struktury organizacyjnej MNW, jak również pod względem wykazu i liczby zabytków MP oraz wykazu personelu ochrony zabytków – osób do kontaktu w razie wystąpienia zagrożenia. Ponadto POZ nie zawierał istotnych elementów wymaganych przepisami ww. rozporządzenia dotyczących, m.in. kolejności przenoszenia zbiorów; liczby personelu niezbędnego do zabezpieczenia, zapakowania i przeniesienia zbiorów; sposobu transportu, czy miejsca i trasy rozśrodkowania lub ewakuacji zbiorów.

(akta kontroli, str. 824-837, 871-935)

Dyrektor Muzeum Narodowego w Warszawie wyjaśnił, że brak aktualizacji POZ jest zaniedbaniem wieloletnim, które powstało w trakcie blisko 20-letniego funkcjonowania MNW. Wskazał ponadto, że 7 czerwca 2023 r. wydał zarządzenie nr 19/2023 w sprawie powołania zespołu ds. przygotowania nowej instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji. Muzeum opracowało plan pracy nad opracowaniem i wdrożeniem Planów ochrony zabytków dla Gmachu Głównego i wszystkich Oddziałów. Ponadto wskazał, że stopniowo aktualizuje i zmienia zarządzenia w sprawie POZ dla wszystkich podległych jednostek. Odnośnie miejsca ewakuacji zbiorów na wypadek konfliktu zbrojnego wyjaśnił, że powszechnym jest by zabytki zabezpieczać w miejscu, w którym się znajdują. W zakresie nieokreślenia w *Planie* sposobu załadowania, transportu i miejsca dyslokacji zbiorów wyjaśnił, że *Plan* przewiduje zabezpieczenie zbiorów w obrębie budynku Muzeum i dlatego nie są w nich określone sposoby załadowania, transportu i miejsca przewiezienia zabytków. Takie podejście wynika z faktu, iż w trakcie konfliktu zbrojnego problemy związane z transportem dzieł sztuki (np. uszkodzenie w trakcie transportu, korki drogowe, ostrzał etc.) mogą stwarzać dodatkowe zagrożenia dla ich bezpieczeństwa. Podkreślił również, że nie ma wskazanego miejsca, gdzie miałyby być wywożone muzealia – powszechnie uważa się, że najbezpieczniejszym rozwiązaniem jest przechowywanie ich na miejscu.

(akta kontroli, str. 947-959, 998-1006)

²⁸ Np. zastępcze środki oświetleniowe, materiały do wykonania znaków Konwencji Haskiej, opakowania, środki i materiały konserwatorskie, materiały i sprzęt pomocniczy.

Najwyższa Izba Kontroli nie podziela stanowiska Dyrektora MNW wyrażonego w złożonych wyjaśnieniach. W Załączniku do rozporządzenia w sprawie organizacji i sposobie ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, tj. instrukcji wskazującej na sposób przygotowania i realizacji planów ochrony, w pkt. 6 i 7 określono przedsięwzięcia związane z rozśrodkowaniem i ewakuacją zbiorów, w tym konieczność wskazania miejsca i trasy rozśrodkowania lub ewakuacji. NIK zauważa, że Muzeum Plakatu nie ma możliwości ochrony zabytków w miejscu, w którym się znajdują, gdyż obecnie funkcjonujący magazyn nie jest w stanie zapewnić bezpieczeństwa zbiorów. Mając na uwadze powyższe zasadnym jest zabezpieczenie miejsca lub miejsc, do którego można bezpiecznie ewakuować najcenniejsze muzealia, wskazanie niezbędnych do ewakuacji środków, w tym transportu, jak określono w ww. Instrukcji. Zdaniem NIK brak określenia miejsca ewakuacji zbiorów naraża Muzeum na ryzyko utraty cennych muzealiów stanowiących zasób Muzeum Plakatu i ryzyko zniszczenia bądź zagubienia plakatów, w sytuacji, gdy dojdzie do sytuacji zagrożenia.

2. Instrukcja przygotowania zbiorów do ewakuacji wprowadzona zarządzeniem Dyrektora MNW nr 28/2015 z dnia 17 listopada 2015 r. nie była w okresie objętym kontrolą aktualizowana, co stanowiło naruszenie § 30 ust. 3 rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą stanowiącego, że Instrukcję przygotowania zbiorów do ewakuacji aktualizuje się nie rzadziej niż co dwa lata.

W instrukcji nie podano aktualnych danych nt. wielkości zbiorów, nie wskazano najcenniejszych muzealiów, nie zaktualizowano danych osób odpowiedzialnych zgodnie z instrukcją za organizację ewakuacji zbiorów, nie wyznaczono dróg ewakuacji zbiorów, sposobu transportu, czy miejsca i trasy rozśrodkowania lub ewakuacji zbiorów.

(akta kontroli, str. 824-837, 871-935, 951-959, 1006-1014)

Dyrektor Muzeum Narodowego w Warszawie wyjaśnił, że stopniowo aktualizuje i zmienia zarządzenia w sprawie Planów ochrony zabytków dla wszystkich podległych Muzeum jednostek, powołał też zespoły do opracowywania tak Planów jak Instrukcji²⁹. Odnosnie miejsca ewakuacji zbiorów na wypadek konfliktu zbrojnego wyjaśnił, że powszechnym jest by zabytki zabezpieczać w miejscu, w którym się znajdują. W sprawie nieokreślenia sposobu załadowania, transportu i miejsca dyslokacji zbiorów wyjaśnił, że Plan ochrony dla Muzeum Plakatu przewiduje zabezpieczenie zbiorów w obrębie budynku Muzeum i dlatego nie są w nich określone sposoby załadowania, transportu i miejsca przewiezienia zabytków. Takie podejście wynika z faktu, iż w trakcie konfliktu zbrojnego problemy związane z transportem dzieł sztuki (np. uszkodzenie w trakcie transportu, korki drogowe, ostrzał etc.) mogą stwarzać dodatkowe zagrożenia dla ich bezpieczeństwa. Podkreślił również, że nie ma wskazanego miejsca, gdzie miałyby być wywożone muzealia – powszechnie uważa się, że najbezpieczniejszym rozwiązaniem jest przechowywanie ich na miejscu.

NIK nie podziela złożonych wyjaśnień. Rozporządzenie w sprawie zabezpieczania zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą wskazuje na konieczność zabezpieczenia miejsca, do którego można bezpiecznie ewakuować najcenniejsze muzealia oraz wskazania środków, za pomocą których zbiory będą ewakuowane. NIK zauważa ponadto, że niemożliwym jest ochrona zabytków w miejscu, gdyż bezpieczeństwa nie są w stanie zapewnić obecne magazyny. Dodatkowo, brak aktualnych danych osób zaangażowanych, zgodnie z ww. rozporządzeniem, do ochrony i ewakuacji zbiorów, stwarza ryzyko wystąpienia chaosu i dezorganizacji pracy przy zabezpieczaniu i ewakuacji zbiorów Muzeum Plakatu na wypadek np. konfliktu zbrojnego.

(akta kontroli, str. 950-959, 998-1014)

²⁹ Zespół ds. opracowania Instrukcji został powołany zarządzeniem Dyrektora Muzeum Narodowego w Warszawie nr 19/2023 z dnia 7 czerwca 2023 r.

OCENA CZĄSTKOWA

Muzeum Plakatu Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie prawidłowo i rzetelnie sporządzało plany działalności merytorycznej realizując zatwierdzone przez Dyrektora MNW zadania roczne ujęte w planach.

W latach 2019-2023 zrealizowano 14 wystaw czasowych w siedzibie MP oraz trzy wystawy czasowe poza siedzibą MP (dwie za granicą). Frekwencja zwiedzających Muzeum Plakatu w okresie objętym kontrolą w kraju i zagranicą wyniosła 37 457 osób. W ramach działalności wydawniczej Muzeum Plakatu wydało łącznie 25 pozycji wydawniczych związanych m.in. z realizowanymi wystawami. W ramach działalności kulturalnej, naukowej i edukacyjnej, w latach 2019-2023 zorganizowano 446 lekcji edukacyjnych, w których w zajęciach stacjonarnych i online uczestniczyło 13 tys. osób.

Na dzień 31 marca 2023 r. kolekcja MP składająca się ze zbiorów Kolekcji Plakatu Polskiego i Kolekcji Plakatu Obcego liczyła 62 191 plakaty oraz 1 913 depozytów. W okresie objętym kontrolą zdigitalizowano łącznie 1 813 sztuk muzealiów, co stanowiło jedynie 2,9% zbiorów Oddziału. W okresie objętym kontrolą łącznie 2 437 plakaty zostały objęte konserwacją, w tym pełną 287, częściową 729, zachowawczą 1 332, a 89 było w trakcie konserwacji.

Muzeum Plakatu prawidłowo ewidencjonowało, opracowywało, oznakowywało i wypożyczało zgromadzone muzealia. W wyniku przeprowadzonego w latach 2015-2022 skontrum stwierdzono brak 133 muzealiów, których do zakończenia kontroli NIK nie odnaleziono.

Dyrektor MNW nie zapewnił właściwego nadzoru nad ochroną zbiorów Muzeum Plakatu na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz zabezpieczenia zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą. MP posiadało nieaktualny Plan ochrony zabytków, m.in. w zakresie zmienionej nowym Regulaminem Organizacyjnym struktury organizacyjnej Muzeum Plakatu, wykazu i liczby zabytków MP oraz wykazu personelu ochrony zabytków – osób do kontaktu w razie wystąpienia zagrożenia. Plan nie zawierał istotnych elementów wymaganych w przepisach rozporządzenia w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dotyczących, m.in. kolejności przenoszenia zbiorów; liczby personelu niezbędnego do zabezpieczenia, zapakowania i przeniesienia zbiorów; sposobu transportu, czy miejsca i trasy rozśrodkowania lub ewakuacji zbiorów. W okresie objętym kontrolą Plan nie był aktualizowany, co stanowiło naruszenie § 5 ust. 1 ww. rozporządzenia. Ponadto obowiązująca w latach 2019-2023 Instrukcja przygotowania zbiorów do ewakuacji MNW, przyjęta 17 listopada 2015 r., nie spełniała wymogów określonych w § 28 rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą ani nie była aktualizowana zgodnie z § 30 ust. 3 tego rozporządzenia (nie rzadziej niż co dwa lata).

OBSZAR

2. Prowadzenie gospodarki finansowej przez Oddział Muzeum

Opis stanu faktycznego

2.1. W dniu 4 października 1995 r., Dyrektor Muzeum Narodowego w Warszawie oraz Dyrektor Muzeum Pałac w Wilanowie zawarli umowę w formie aktu notarialnego³⁰ – przeniesienia praw użytkownika wieczystego gruntu i własności zabudowań, tj. działki nr 17 o powierzchni 287 331 m², nr 21/2 o powierzchni 891 m², nr 25 o powierzchni 7 272m², nr 8 o powierzchni 21 932 m² oraz własność stanowiących odrębne nieruchomości położonych na działce nr 17 budynków, budowli i innych urządzeń. W umowie postanowiono, że Muzeum Narodowe w Warszawie będzie ponosiło wszelkie opłaty eksploatacyjne i remontowe, a także opłaty i podatki obciążające budynki oddane w użytkowanie. W dniu 29 października 1996 r. ww. strony podpisały umowę przeniesienia prawa użytkowania wieczystego gruntu i własności zabudowań, na mocy której Muzeum Plakatu dzierżawi – na czas nieoznaczony, w celu prowadzenia

³⁰ Repertorium A Nr 6996/95.

działalności statutowej – budynki oraz powierzchnię, na której są posadowione (7 654 m²). Do obowiązków MP należy dbałość o stan budynków, wykonywanie wszelkich koniecznych napraw i konserwacji oraz adaptacja wewnątrz nienaruszających konstrukcji budynków. Ponadto MP zobowiązane jest do utrzymania i konserwacji elewacji budynków zgodnie z wymogami konserwatorskimi. Z kolei po stronie właściciela jest ochrona mienia i obsługa systemu sygnalizacji włamania i systemu alarmu pożarowego i przechowywanie kluczy. Do umowy załączono cztery załączniki³¹ oraz podpisano dziewięć aneksów.

(akta kontroli, str. 88-89, 824-870)

W skład budynków Muzeum Plakatu wchodzi:

- 1) Galeria Format B1 (budynek wpisany do rejestru zabytków³²) o powierzchni użytkowej 772,4 m² (dwie kondygnacje, siedem pomieszczeń z przeznaczeniem na biura, magazyny, w tym sala wystawowa, sekretariat, sanitariaty);
- 2) budynek administracyjno-techniczny o powierzchni użytkowej 546,68 m² (jedna kondygnacja, 16 pomieszczeń, w tym magazyny zbiorów, biura, pracownia foto i konserwacji, drogi ewakuacyjne) mieszczący, m.in. magazyn Plakatu Obcego o powierzchni 48,69 m² i magazyn Plakatu Polskiego o powierzchni 203,55 m²; łączna suma powierzchni magazynowej Muzeum Plakatu w Wilanowie wynosi 252,24 m²; a powierzchnia magazynowa i wystawiennicza Muzeum Plakatu w latach 2019-2023 (do 31 marca) wynosiła łącznie 1 250,64 m²;
- 3) Galeria Format B2 (aktualnie magazyn Biblioteki MNW) o powierzchni użytkowej 260,63 m² (dwie kondygnacje, dwa pomieszczenia);
- 4) Wozownia (budynek wpisany do rejestru zabytków³³) o powierzchni 109,08 m² (jedna kondygnacja, dwa pomieszczenia) z przeznaczeniem na magazyn sprzętu wystawienniczego i materiałów.

(akta kontroli, str. 873)

Muzeum Plakatu posiada nowoczesną instalację i systemy sygnalizacji pożaru, telewizji dozorowej, włamania, napadu, kontroli dostępu i wizualizacji. W posiadaniu MP znajdują się: rejestry zdarzeń, konserwacji, obsługi awaryjnej, okresowego wyłączania i wyposażenia systemu alarmowego. Kontrola Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej m.st. Warszawy została przeprowadzona 26 kwietnia 2011 r. Sformułowane wówczas zalecenia pokontrolne zostały wykonane, m.in.: wyposażono korytarz w instalację oświetlenia awaryjnego (ewakuacyjnego), zamontowano drzwi p.poż. wyodrębniając strefy pożarowe dla sali wystawnej budynku administracyjnego i pomieszczeń magazynowo-biurowych. W ramach poprawy bezpieczeństwa zamontowano hydrant na głównej galerii wystawowej MP. Zgodnie z wymogami, system sygnalizacji p.poż. sprawdzany jest raz w miesiącu przez firmę zewnętrzną. Ostatnia kontrola Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej odbyła się 21 września 2018 r. (nie sformułowano zaleceń i uwag).

(akta kontroli, str. 834-835, 871-872, 874-879, 901-910)

2.2. Przeciętne zatrudnienie w Muzeum Plakatu, w okresie objętym kontrolą, wynosiło od 13 do 16 osób (Kurator Oddziału, Kierownik Administracyjno-Techniczny, czterech pracowników merytorycznych, ośmiu pracowników administracyjno-technicznych i obsługi).

Przeciętny stan zatrudnienia w tym okresie to: w 2019 r. 13³⁴ osób (dwie osoby kierujące, czterech pracowników merytorycznych, siedmiu pracowników administracyjno-technicznych i obsługi); w 2020 r. 14 osób (dwie osoby kierujące, pięciu pracowników merytorycznych, siedmiu pracowników administracyjno-technicznych i obsługi); w 2021 r. 14 osób (dwie osoby kierujące, pięciu pracowników merytorycznych, siedmiu pracowników administracyjno-technicznych

³¹ Załączniki: 1 – Instrukcja dla dowódcy Służby Przemysłowej Muzeum Pałac w Wilanowie; 2 – Tabela patroli; 3 – Zapotrzebowanie na energię cieplną wytwarzaną przez kotłownię przy MP; 4 – Określenie liczby sygnalizatorów pożarowych.

³² Nr 639/11 z 1965 r. i 639/9 z 1973 r.

³³ Nr 639/10 z 1973 r.

³⁴ Dane przedstawione przez Muzeum Narodowe w Warszawie są do dwóch miejsc po przecinku, dla przejrzystości obrazu podane w wystąpieniu dane zaokrąglono.

i obsługi); w 2022 r. 15 osób (dwie osoby kierujące, pięciu pracowników merytorycznych, siedmiu pracowników administracyjno-technicznych i obsługi); w 2023 r. (na 31 marca) 16 osób (dwie osoby kierujące, czterech pracowników merytorycznych, ośmiu pracowników administracyjno-technicznych i obsługi). W kontrolowanym okresie łączna liczba zatrudnionych w Oddziale osób kierujących i pracowników wzrosła o trzy osoby.

Na wynagrodzenia pracowników we wskazanym okresie wydatkowano: w 2019 r. łącznie 1 022,0 tys. zł (218,2 tys. zł osoby kierujące, 282,2 tys. zł pracownicy merytoryczni, 521,7 tys. zł pracownicy administracyjno-techniczni i obsługi); w 2020 r. łącznie 962,3 tys. zł (odpowiednio: 234,3 tys. zł, 258,2 tys. zł, 469,5 tys. zł); w 2021 r. łącznie 1 039,2 tys. zł (odpowiednio: 307,8 tys. zł, 279,9 tys. zł, 451,6 tys. zł); w 2022 r. łącznie 1 078 tys. zł (odpowiednio: 237,9 tys. zł, 329,5 tys. zł, 510,5 tys. zł); w 2023 r. – do 31 maja 2023 r. łącznie 320,6 tys. zł (odpowiednio: 101,2 tys. zł, 77,2 tys. zł, 142,2 tys. zł).

Przeciętna wysokość miesięcznego wynagrodzenia osób kierujących, w latach 2019-2023, wyniosła 9 088,9 tys. zł. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie, w latach 2019-2023 (31 marca 2023 r.) wynosiło odpowiednio dla pracowników merytorycznych, administracyjno-technicznych: w 2019 r. – 5,2 tys. zł i 4,9 tys. zł; w 2020 r. – 5,8 tys. zł i 3,9 tys. zł; w 2021 r. – 6,2 tys. zł i 4,9 tys. zł; w 2022 r. – 5,7 tys. zł i 5,3 tys. zł; a w 2023 r. – 6,1 tys. zł i 8,2 tys. zł³⁵. W 2022 r. nastąpił wzrost przeciętnego wynagrodzenia w stosunku do roku 2019: pracowników merytorycznych o 9,6% i pracowników administracyjno-technicznych o 8,2%.

(akta kontroli, str. 222-226)

W okresie objętym kontrolą 19 pracownikom wypłacono łącznie 62,0 tys. zł nagrody. W 2019 i w 2020 r. wypłacono łącznie 333,5 tys. zł comiesięcznej premii regulaminowej wypłacanej wszystkim pracownikom. Wyrównanie wynagrodzenia w postaci premii w wysokości 82,3 tys. zł wypłacono – w latach 2019-2023 – łącznie 67 osobom³⁶. Dodatek funkcyjny w wysokości 133,3 tys. zł wypłacono 20, a dodatek specjalny w wysokości 35,9 tys. zł ośmiu pracownikom. W badanym okresie nie wypłacano honorariów z tytułu pracy artystycznej lub twórczej.

(akta kontroli, str. 222-226)

2.3. Kontrolą w zakresie stanu technicznego obiektów Muzeum Plakatu, w tym zapewnienia przeprowadzenia okresowych kontroli stanu technicznego budynków, prowadzenia ksiąg obiektu budowlanego oraz udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami objęto dwa budynki: budynek administracyjno-techniczny z powierzchnią magazynową oraz budynek Galeria Format B1. Każdy z budynków posiadał książkę obiektu wraz z wymaganymi przepisami Prawa budowlanego załącznikami, w tym instrukcjami eksploatacji budynku, protokołami kontroli okresowych stanu technicznej sprawności i wartości użytkowej obiektu, opracowaniami technicznymi, dokumentacją dotyczącą remontów i modernizacji.

Prowadzeniem ksiąg budynków należących do Muzeum Plakatu zajmuje się Kierownik Administracyjno-Techniczny MP. Książki objętych szczegółową kontrolą obiektów budowlanych zawierały wpisy wymagane prawem (strony ponumerowane oraz zabezpieczone w sposób chroniący przed ich usunięciem lub wymianą); wpisy do książki obejmują podstawowe dane

³⁵ Wliczono nagrodę jubileuszową za 40 lat pracy.

³⁶ W 2019 r. 16 osobom wypłacono łącznie 27,3 tys. zł; w 2020 r. 13 osobom wypłacono łącznie 34,5 tys. zł; w 2021 r. 8 osobom wypłacono łącznie 1,6 tys. zł; w 2022 r. 16 osobom wypłacono łącznie 5,8 tys. zł i w 2023 r. 14 osób otrzymało łącznie 13,1 tys. zł.

identyfikujące obiekty³⁷; książki kontroli składają się z ośmiu tablic³⁸; wpisy do ksiąg zawierają dane identyfikujące dokument będący przedmiotem wpisu, określają ważne ustalenia w nim zawarte oraz dane identyfikujące osobę, która dokument wystawiła.

W wyniku oględzin budynków oraz dokumentacji stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą: zapewniono przeprowadzanie okresowych kontroli obiektów sprawdzających stan techniczny i przydatności do użytkowania; obiekty dostosowano dla osób z niepełnosprawnościami, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich, w zakresie wejść do budynków i pomieszczeń higieniczno-sanitarnych. Budynek administracyjno-techniczny był w dobrym stanie technicznym (został w znacznej części zmodernizowany), natomiast Galerii Format B1 jest w stanie technicznym, wymagającym przeprowadzenia remontu (w związku z powyższym planowane jest przeprowadzenie prac budowlanych i modernizacyjnych w celu utworzenia galerii stałej).

(akta kontroli, str. 876-935)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Przeciętne zatrudnienie w Muzeum Plakatu, w okresie objętym kontrolą wzrosło z 13 w 2019 r. do 16 osób w 2023 r. (31 marca). W latach 2019-2022 nastąpił wzrost wynagrodzeń osób kierujących, pracowników merytorycznych i pracowników administracyjno-technicznych. Muzeum Plakatu w okresie objętym kontrolą prowadziło książki obiektów budowlanych oraz zapewniło terminowe przeprowadzanie przeglądów stanu technicznego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego. Obiekty MP, w tym wejścia do budynku i pomieszczenia higieniczno-sanitarne były przystosowane dla osób z niepełnosprawnościami, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich. Budynek administracyjno-techniczny był w dobrym stanie technicznym, natomiast Galerii Format B1 był w stanie technicznym wymagającym remontu.

OBSZAR

3. Wykorzystanie środków publicznych przez Oddział Muzeum

Opis stanu
faktycznego

W latach 2019-2023 (do 31 marca) w Muzeum Plakatu w Wilanowie wykorzystano dotacje udzielone przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Muzeum Narodowemu w Warszawie na zadania:

- 1) Modernizacja Muzeum Plakatu wraz z rearanżacją galerii stałej – wykorzystano 1 586,4 tys. zł (53%) z przyznanej dotacji dotację w wysokości 3 000 tys. zł.
- 2) Projektu pn. *Organizacja wystawy czasowej Tożsamość polska* w Muzeum Plakatu w Wilanowie, Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie, Galeria Format B1 i B2 w ramach Programu Wieloletniego Niepodległa – dotacja w wysokości 104 tys. zł została wykorzystana w całości.

(akta kontroli, str. 195-196, 990-997)

Umową z dnia 28 października 2021 r., Nr 97/DF-V/AC/2021, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego udzielił Muzeum Narodowemu w Warszawie dotacji celowej w wysokości

³⁷ Tj.: rodzaj obiektu i jego adres, właściciela, zarządcę – nazwę lub imię i nazwisko; protokół odbioru obiektu – numer i datę sporządzenia; pozwolenie na użytkowanie obiektu – nazwę organu, który wydał, numer i datę wydania; zmianę właściciela lub zarządcy – numer i datę protokołu przejęcia obiektu; wpis o zamknięciu książki, datę jej założenia; dane ogólne o obiekcie wraz z wykazem dokumentacji, w tym dokumentacji technicznej przekazanej właścicielowi (zarządcy) przy zakładaniu książki; plan sytuacyjny obiektu, z zaznaczonymi granicami nieruchomości, określający również usytuowanie miejsc przyłączenia obiektu do sieci uzbrojenia terenu oraz armatury lub urządzeń przeznaczonych do odcięcia czynnika dostarczanego za pomocą tych sieci, a w szczególności gazu, energii elektrycznej i ciepła; protokoły kontroli oraz badań określonych w art. 62 ust. 1 i 2 ustawy oraz przeprowadzonych remontów i przebudowy obiektu.

³⁸ Tj.: Informacje o obiekcie budowlanym; Dane właściciela lub zarządcy obiektu budowlanego; Przeprowadzone kontrole, o których mowa w art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane; Ekspertyzy i opinie techniczne; Przeglądy techniczne, konserwacja oraz naprawy urządzeń przeciwpożarowych, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2022 r. poz. 2057, ze zm.); Roboty budowlane związane z obiektem budowlanym wykonywane po oddaniu do użytkowania; Katastrofy budowlane dotyczące obiektu budowlanego; Decyzje, postanowienia, zaświadczenia i inne dokumenty wydane przez organy administracji publicznej, dotyczące obiektu budowlanego.

3 000 tys. zł, ze środków finansowych Ministra pochodzących z budżetu państwa, na sfinansowanie zadania pn. *Modernizacja Muzeum Plakatu wraz z rearanżacją galerii stałej*. Termin wykonania umowy ustalono na okres od 22 października 2021 r. do 31 grudnia 2021 r., a całkowity koszt zadania określono na 3 000,0 tys. zł. Do ww. umowy podpisano dwa aneksy. Aneksem nr 1 z dnia 2 maja 2022 r. zmieniono termin wykonania umowy na dzień 14 listopada 2022 r., a aneksem nr 2 z dnia 27 września 2022 r. dookreślono szczegółowy zakres zadania realizowanego ze środków dotacji Ministra zgodnie ze złożonym Programem inwestycji.

W 2021 r. ze środków dotacji Ministra sfinansowano koszty w wysokości 58,6 tys. zł, a w 2022 r. 1 527,8 tys. zł. Ze środków własnych sfinansowano koszty zadania w 2022 r. w kwocie 350,9 tys. zł. Sprawozdanie z rozliczenia dotacji przekazano do MKiDN w terminie zgodnym z umową dotacji.

W sprawozdaniu wskazano także przyczyny niewykorzystania dotacji w całości³⁹, tj. niezrealizowanie zadań ujętych w zakresie rzeczowo-finansowym, m.in. ze względu na brak zgody Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na ingerencję w substancję budynku przy wykonywaniu zadania pn. Wykonanie klimatyzacji w Galerii B 1, a w przypadku zadania pn. Modernizacja dachu wraz z termomodernizacją, że przedłużył się proces pozyskiwania stosownych zgód i pozwoleń administracyjnych na wykonanie zadania.

Dla realizowanego zadania prowadzono wyodrębnioną ewidencję księgową. Badaniem objęto koszty poniesione ze środków dotacji w kwocie 627 tys. zł oraz ze środków własnych w kwocie 144,2 tys. zł. Środki dotacji i środki własne wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem określonym w umowie, a poniesione koszty były kwalifikowane. Przekazane dowody księgowe zgodne były z rzeczywistym przebiegiem operacji gospodarczej oraz opatrzone klauzulą o płatności ze środków finansowych MKiDN, wymaganą w umowie dotacji. Realizowana inwestycja była zgodna z Programem inwestycji uzgodnionym z Ministrem KiDN. Sprawozdanie z rozliczenia dotacji przekazano do MKiDN w terminie wynikającym z umowy dotacji. Zakładany miernik (liczba nowo wybudowanych, modernizowanych, pozyskanych i wyposażanych obiektów służących kulturze w roku, na rok poprzedni – planowany 3 szt., zrealizowany 3 szt.) został dla badanego zadania osiągnięty. W efekcie realizowanej inwestycji wykonano projekt budowlany wraz z dokumentacją towarzyszącą (m.in. projekt rozbudowy systemów zabezpieczeń technicznych oraz projekt klimatyzacji w Galerii Format B1; montaż okien w pomieszczeniach administracyjnych, pracowni konserwacji plakatów; dostarczone specjalistyczne szafy archiwizacyjne; stworzono koncepcję projektu wystawy stałej, dokumentację projektową rewitalizacji fasady z termoizolacją pionową fundamentów, projekt modernizacji wraz termomodernizacją dachu oraz wymianą papy i obróbkami blacharskimi oraz projekt aranżacji przestrzennej dla wystawy stałej).

(akta kontroli, str. 299-360, 1023-1024)

Umową nr 87/DF-I/2019 z dnia 7 maja 2019 r., Minister KiDN udzielił Muzeum Narodowemu w Warszawie, dotacji celowej w wysokości 104,0 tys. zł na wydatki bieżące, ze środków finansowych MKiDN pochodzących z budżetu państwa, w ramach Programu Wieloletniego Niepodległa⁴⁰ na lata 2017-2022. Przedmiotem umowy była organizacja wystawy czasowej *Tożsamość Polska* w Muzeum Plakatu w Wilanowie w Galerii Format B1 i Galerii Format B2. Termin wykonania zadania, na które została udzielona dotacja ustalono na okres od 25 stycznia 2019 r. do 6 czerwca 2020 r. W umowie określono również szczegółowy zakres zadania i planowane efekty rzeczowe.

Sprawozdania finansowe z realizacji zadania przekazano do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w dniu 3 lutego 2020 r. Dotację wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem określonym w umowie i decyzji Ministra o przyznaniu dotacji, a poniesione koszty były kwalifikowane. Nie stwierdzono nieprawidłowości w wykorzystaniu i rozliczeniu dotacji, osiągnięto określone w umowie dotacji efekty rzeczowe. Prowadzono wyodrębnioną ewidencję księgową

³⁹ Różnica między kwotą przyznanej dotacji a wydatkowaną wyniosła 1 413,6 tys. zł.

⁴⁰ Program związany jest z obchodami setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Przyjęty przez Radę Ministrów RP w dniu 27 maja 2017 r. i znowelizowany w dniu 21 sierpnia 2018 r. Na projekty instytucji kultury podległych i nadzorowanych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (muzea, filharmonie, teatry) przeznaczono 95,2 mln zł.

środków dotacji na realizację ww. zadania. Zbadano wszystkie koszty sfinansowane ze środków dotacji w kwocie 104 tys. zł oraz środki własne w kwocie 7,8 tys. zł wydatkowane na:

- wynagrodzenia za prace konserwatorskie 250 obiektów ze zbiorów własnych – 10,9 tys. zł;
- wydatki organizacyjne i na realizację (m.in. na transport, delegacje, montaż ekspozycji i sprzętu, działania edukacyjne) – 38,8 tys. zł;
- promocję (m.in. na opracowanie i druk materiałów promocyjnych) – 17,4 tys. zł;
- publikacje (m.in. na prace redakcyjne, edytorskie, tłumaczenia, fotografie) – 16,9 tys. zł;
- wydatki organizacyjne i realizację (m.in. druk publikacji) – 27,8 tys. zł.

Organizacja wystawy czasowej *Tożsamość polska w Muzeum Plakatu w Wilanowie Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie*, realizowanej w ramach umowy nr 87/DF-I/2019 z 7 maja 2019 r., według zapisów księgowych MNW zamknęła się kwotą 143,8 tys. zł. W 2019 r. wykorzystano całą kwotę przyznaną dotacją oraz ze środków własnych pokryto koszty: w 2019 r. w wysokości 28,5 tys. zł i 39,8 tys. zł w 2020 r. Środki własne przeznaczone na realizację zadania zostały wygenerowane z przychodów MNW, gdyż MP nie prowadzi indywidualnej gospodarki finansowej. Uzyskiwane przychody wpływają na bieżący rachunek bankowy lub są wpłacane do kasy w siedzibie głównej MNW.

Zakładany miernik zadania (liczba osób uczestniczących w przedsięwzięciach kulturalnych zrealizowanych przez jednostki podległe – planowany 5 000 osób/wykonany 1 847 osób). Miernik został do końca 2019 r. osiągnięty na poziomie 37% (1 874 – 5 000 osób), a w styczniu 2020 r. zwiększył się do 64% (3 186 – 5 000 osób). Niepełne wykonanie miernika wynikało z oszacowania frekwencji wystawy (pierwotnie od 7 listopada 2019 r. do 1 marca 2020 r.) na poziomie 5 000 osób (frekwencję zakładano na podstawie wcześniejszych statystyk) oraz opóźnienia w rozpoczęciu wystawy z przyczyn technicznych o jeden tydzień.

(akta kontroli, str. 361-501, 1023-1024)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Udzielone przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego dotacje celowe w kwocie 1 690,4 tys. zł oraz środki własne MNW na realizację zadania inwestycyjnego i zadania organizacji wystawy w Muzeum Plakatu wykorzystano zgodnie z przepisami prawa i umowami dotacyjnymi. Zadania rozliczono prawidłowo i w terminach wynikających z umów dotacji. Realizowane w ramach dotacji inwestycje były zgodne programem inwestycji uzgodnionym z Ministrem. Nie stwierdzono nieprawidłowości w rozliczeniu kosztów z dotacji i środków własnych oraz w nadzorze nad realizacją zadań.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Niezwłoczne zaktualizowanie *Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych Muzeum Plakatu w Wilanowie Oddziału Muzeum Narodowego w Warszawie*, w szczególności uzupełnienia go o informacje dotyczące miejsca i sposobu ewakuacji zbiorów.
2. Zaktualizowanie *Instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji MNW*, m.in. w zakresie przygotowania i zasad ewakuacji zbiorów Muzeum Plakatu.
3. Niezwłoczne podjęcie – w przypadku nieodnalezienia do 30 września 2023 r. zaginionych plakatów przez zespół spisowy powołany do odnalezienia brakujących zbiorów – działań we współpracy z właściwymi organami w celu odzyskania zaginionych muzealiów.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 25 sierpnia 2023 r.

Kontroler
Katarzyna Peikow-Mentlewicz
Główny specjalista k. p.
/-/
.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Nauki, Oświaty
i Dziedzictwa Narodowego
Dyrektor
Piotr Prokopczyk
/-/
.....
podpis

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym dokonał:

Piotr Prokopczyk, Dyrektor Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

.....


